

Situační analýza lokalit Ploužnice a Náhlov, město Ralsko

pro účely Agentury pro sociální začleňování

zpracovaly Mgr. Barbora Spalová, PhD a Mgr. Eva Pospíšilová Kočárková,

Fakulta sociálních věd UK Praha

Obsah:

Situační analýza lokalit Ploužnice a Náhlov, město Ralsko	1
1. Úvod	5
1.1 Zadání a vznik výzkumu	5
1.2 Cíle výzkumu: formulace a vyjednávání významu výzkumu s respondenty	5
1.3 Metodologie, průběh výzkumu a postupy analýzy	8
1.4 Limity představovaného výzkumu	8
1.5 Způsob nakládání s daty a informacemi, etika výzkumu	9
2. Identifikace sociálně vyloučených lokalit v kontextu obce	10
Ploužnice	10
2.1 Umístění lokality, vývoj současného stavu	10
2.2 Infrastruktury a dopravní obslužnost	12
2.3 Veřejný prostor v SVL	13
2.4 Dostupnost služeb	17
2.5 Možnosti trávení volného času	18
Náhlov	19
3. Odhady socio-demografických charakteristik sociálně vyloučené populace	22
Ploužnice	22
3.1 Obecné údaje	22
3.2 Sociální hierarchie	24
3.3 Migrace	25
Náhlov	27
4. Bydlení	28
Ploužnice	28
4.1 Bytový fond	28
4.2 Bytová politika	30
Náhlov	31

5. Zadlužení	32
Ploužnice	32
5.1 Dluhy související s bydlením.....	32
5.2 Ostatní dluhy a spotřebitelské chování.....	33
Náhlov	34
6. Vývoj zaměstnanosti.....	35
Ploužnice	35
Náhlov	38
7. Vývoj dávek	39
Ploužnice	39
Náhlov	40
8. Sociální služby a jiné podpůrné aktivity v obci.....	41
Ploužnice	41
Náhlov	42
9. Vzdělání	43
Ploužnice	43
Náhlov	50
10. Rodina.....	50
Ploužnice	50
Náhlov	54
11. Bezpečnost	54
Ploužnice	54
Náhlov	56
12. Shrnutí: Problémy a jejich souvislosti.....	57
Ploužnice	57
Náhlov	57
13. Porovnání situace v rámci lokalit a mimo ně.....	58

Ploužnice	58
13.1 Potíže v obci, jak je vidí obyvatelé.....	58
13.2 Potíže v obci, jak je vidí zastupitelé	60
13.3 Vztahy a možnosti participace – uvnitř sídliště	61
13.4 Vztahy a možnosti participace – vně sídliště.....	62
Náhlov	64
14. Specifická studie	64
15. Závěr	64
15.1 Klíčové elementy dynamiky sociální exkluze.....	64
Ploužnice	64
Náhlov	65
15.2 Identifikace slabých míst místní integrační politiky	65
15. 3 Identifikace oblastí, ve kterých je nutné intervenovat.....	65
Příloha 1.....	66
Scénář rozhovoru – Ploužnice	66
Příloha 2.....	67
Scénář rozhovoru – obyvatelé Ploužnice	67
Seznam zdrojů	69

1. Úvod

1.1 Zadání a vznik výzkumu

Agentura pro sociální začleňování vyhlásila soutěž o veřejnou zakázku na zpracování situačních analýz v obcích, se kterými byla podepsána smlouva o spolupráci, na jaře roku 2013. V té době již v Ralsku pracoval lokální konzultant Bronislav Podlaha, který se scházel se čtyřmi pracovními skupinami za účelem vytvoření strategického plánu lokálního partnerství Ralska pro roky 2013 – 2015. Naše nabídka na zpracování výzkumu tedy vycházela z obecných požadavků Agentury na situační analýzy, během první schůzky se zástupci Agentury jsme se však domluvili, že některá data z tzv. desk research není třeba získávat od úřadů znova (lokální konzultant si je již vyžádal) a že namísto toho se více zaměříme na názory a postoje obyvatel, se kterými budeme již konzultovat návrhy ze strategického plánu. Brzy se také lokální konzultant rozhodl zadat téma specifické studie, která se zaměřila na pojmenování hlavních charakteristik, potřeb a problémů rodin v lokalitě Náhlov s ohledem na možné rozdíly mezi rodinami v nájemním bydlení a v bydlení vlastním, a doporučení směrem k bytové a sociální politice města a směrem k naplnění potřeb/odstranění problémů nájemníků.

1.2 Cíle výzkumu: formulace a vyjednávání významu výzkumu s respondenty

Cíl výzkumu byl jednoznačně formulován zadavatelem: „*Cílem situační analýzy je zmapovat výchozí situaci obyvatel žijících ve jmenovaných obcích a poskytnout tak podklady pro efektivní činnost zadavatele v jednotlivých lokalitách. Situační analýza bude zaměřena především na deskripci sociálně vyloučených lokalit (SVL) a hlavních mechanismů a rizik sociálního vyloučení v obci. Analýza identifikuje oblasti, ve kterých je nutné v rámci činnosti Agentury intervenovat a popíše slabá místa dosavadních integračních opatření.*“ (Z textového popisu zakázky Agentury pro sociální začleňování.)

V tomto duchu jsme se také snažily při domlouvání rozhovorů účel výzkumu vysvětlovat aktérům. Představovaly jsme se jako zaměstnankyně Univerzity Karlovy (což mělo jistý pozitivní efekt především v neromských rodinách), které pro Agenturu zpracovávají situační analýzu lokalit Plouznice a Náhlov. Dále jsme uváděly, že tato nezávislá expertíza může pomoci práci lokálního partnerství, která již od ledna 2013 běží a může tedy například

konkrétně podpořit různé žádosti o granty atd. a také, že je to příležitost pro aktéry, aby vzkázali rozhodujícím složkám svá přání a názory.

Z reakcí oslovených jsou patrné důležité kontexty a představy, které ovlivňují a budou ovlivňovat další práci Agentury v místě.

Institucionální aktéři již o práci Agentury ve většině případů věděli (často jsme se s nimi setkali na pracovních skupinách lokálního partnerství) a reagovali:

- a. vstřícně, s pochopením pro účelnost;
- b. vstřícně, nicméně nebyli schopni, buď z důvodů nedostatku pracovních kapacit nebo nedostupnosti dat, podat informace, které si našimi ústy žádal zadavatel – to se týká především úřadů práce, jejichž nový počítačový systém takřka neprodukuje statistiky a navíc je nefiltruje podle lokalit, ale pouze podle výdejních míst;
- c. ambivalentně – a to buď z toho důvodu, že si představovali činnost Agentury jinak, než jak ji poznali, nebo proto, že v nějakém bodě s činností Agentury nesouhlasí, nebo ji nepovažují za relevantní. Častou námitkou bylo vydělování lokalit Plouznice a Náhlov z okolí (velmi obdobné problémy sdílí i mnoho jiných míst, potažmo celý Českolipský region) a jisté ostrakizování jejich obyvatel:

- „*Já celkem souhlasím s jednou paní, která na Plouznici vedla kroužky, která vždycky říkala: Co z nás tady děláte, my tady jíme přiborem, my nejsme nějakí neandrtálci.*“ (terénní sociální pracovnice)

- „*To jsem jako viděla jiné domácnosti, to tady to maj ty lidi pěkný, upravený, tady se nebojíte jít dovnitř a dát si kafe.*“ (terénní sociální pracovnice)

- „*Vyloučená lokalita... Prostě tady není práce, ale to není práce nikde, že jo a to nějaká Agentura nevyřeší.*“ (úředník města Mimoň)

- „*Tak ono se řekne lokalita a myslí se tím, že tam je hodně černejch, ale voni problémy nemaj zdaleka jenom černý, že jo.*“ (úředník města Ralsko)

Rozčarování z činnosti Agentury je okrajové, naopak převažuje přesvědčení o kvalitách lokálního konzultanta („*tenhle pán je nejenom věci znalejš, ale von je znalejš a schopnej*“), spíše se objevují výhrady proti státnímu koncipování a řešení problematiky, které Agentura v očích respondentů zastupuje. Vedle již zmiňovaného umělého vydělování určitých míst z kontextů se jedná hlavně o pocit respondentů, že romská populace je státem neoprávněně pozitivně diskriminována. Tento lidový názor české společnosti je u institucionálních aktérů většinou zmírňován bližší znalostí každodenních praktik:

„Dokud ten, kdo pracuje, se nebude mít líp, než ten, kdo nepracuje, tak se nic nezmění. Dokud oni sami nepocítí potřebu pracovat, nikoho nic nenutí si zvyšovat životní úroveň. Romská komunita to má těžší. Tady bylo tolik lidí, který chtěli, ale dojeli jenom na to, že to byli Romové, my jsme jim to neumožnili. Protože to tak je. Ty, který chtěj, tak jsou v komunitě bílý vrány. Jsou vděčnější za pomoc, neházím je do jednoho pytle.“ (pracovnice úřadu práce)

Jestliže tedy institucionální respondenti zachovávají buď jistou přízeň, nebo alespoň rezervovanou loajalitu státní instituci, jakou Agentura je, obyvatelé lokalit jsou ve svých reakcích na vysvětlování účelu výzkumu často přímočařejší a škála názorů je také pestřejší na té odmítavé straně. Na sídlišti Ploužnice jsme byly odmítnuty ve větší polovině domácností – některé na zazvonění ani neotevřely, některé odmítly bez udání důvodu. Mezi deklarovanými důvody odmítnutí se objevovala nedůvěra ve státní politiku, a to jak ze strany romských, tak i neromských obyvatel. Romští obyvatelé častěji váhali, zda jim z odmítnutí spolupracovat na výzkumu nehrozí nějaká nevýhoda (což jsme vždy vyvrátily). Neromští čeští obyvatelé zase odmítali spolupracovat s poukazem, že jich se problematika netýká, že odpovídat by nám měli „viníci lokálního stavu“, tedy Romové. Četní cizinci (Rusové, Ukrajinci, Čečenci, Kazaši) naopak k rozhovorům ochotní byli, jakkoli z průběhu bylo patrné, že rozhovor chápou jako situaci, kdy je třeba, aby dokazovali, že se v české společnosti dobře integrovali, že jí nejsou na obtíž. Mongolové a Vietnamci rozhovory odmítali s poukazem na zaměstnanost nebo jazykovou bariéru. Důvody k souhlasu s rozhovorem lze (vedle snahy pomoci výzkumníci a vyhovět prosbě) rozdělit na dva opačné tábory: jeden se snažil rozhovor využít k tomu, aby mohl dát průchod své nespokojenosti s životem v lokalitě, druhý naopak chtěl život v lokalitě bránit proti jeho neradostné pověsti:

„Tak ono se tady říká, že to je Chánov, Zapadákov – Bubákov, ale ono, když se k nim chováte slušně a moc jim do ničeho nelezete, tak oni se taky chovaj slušně k vám. A často víc než bílý.“ (paní, 43 let, dospělá dcera bydlí rovněž na Ploužnici, syn na SŠ)

„My to tady máme rádi, my jsme se tady v okolí narodili a prostě nikam bychom odsud nešli. Třeba se jednou zmůžeme na domeček, to by se nám líbilo, ale zatím nám to tady vyhovuje, at' si říká kdo chce co chce.“ (paní, 30 let, 2 děti)

Z uvedeného tedy plyne závěr, že agenda Agentury, resp. lokálního partnerství není přijímána ve většině případů bezproblémově, a to ani ze strany úřadů. Naopak je vcelku překvapující, že takřka všichni respondenti jsou schopni si činnost Agentury pro sociální začleňování nějak

vyložit, většinou ne úplně vzdáleně od reality. Slovo *lokalita* bývá konotováno s ghettem, a to specificky s ghettem romských obyvatel.

1.3 Metodologie, průběh výzkumu a postupy analýzy

Vzhledem k tomu, že lokální partnerství už v Ralsku pracovalo, když začal výzkum, rozhodly jsme se pracovat paralelně jak na rozhovorech s obyvateli lokalit, tak na institucionálních rozhovorech, abychom mohli průběžně konfrontovat názory institucionálních aktérů s názory obyvatel a naopak. Zároveň jsme se zúčastnily několika pracovních skupin, kde jsme nejen získávaly kontakty a informace, ale i vzhledem do činnosti lokálního partnerství, který nám pomáhal pochopit, co se děje v terénu. Na Ploužnici jsme provedly reprezentativní šetření se zhruba stovkou osob včetně dětí, tedy ve 33 domácnostech. Výběr respondentů byl jednoduchý – systematicky jsme procházely všechny vchody a tam, kde nám otevřeli, provedly jsme rozhovor. Romští obyvatelé představují přibližně třetinu dotazovaných, což je o něco méně, než jejich zastoupení na sídlišti, které odhaduji na cca 40% - 45 % obyvatel. Počet domácností však odpovídá asi třetině, nicméně romské domácnosti jsou často početnější, a tak je podíl obyvatelstva vyšší. V Náhlově bylo provedeno reprezentativní šetření v 16-ti domácnostech, zahrnujících celkem 73 osob včetně dětí. Podíl zastoupení romských a neromských domácností ve zkoumaném vzorku byl vyrovnaný (5 neromských rodin, 3 smíšené, 8 romských rodin) a odpovídá jejich zastoupení v lokalitě. Nicméně díky větší početnosti romských rodin je jejich podíl na celkovém počtu obyvatel lokality vyšší. Po vyplnění standardizovaného dotazníku jsme vždy pokračovaly v rozhovoru ve volnějším narativním modu, zhruba se orientující dle osnovy, kterou jsme si pro tyto účely vytvořily (viz přílohy). Často pak takový rozhovor trval 1 – 3 hodiny, podle toho, kdo z domácnosti se do rozhovoru zapojil. Institucionální rozhovory byly vedeny podobně – nejdříve zjišťování dat a přesných údajů, pak prostor pro formulace názorů a postřehů. Na závěr jsme prováděly rozhovory s obyvateli v okolí lokalit.

Při analýze jsme věnovaly pozornost různým diskurzivním rovinám, v nichž je problematika lokalit pojmenovávána, uchopována a žita. Zajímalo nás, kdo je původcem, autorem a animátorem diskurzů, se kterými jsme se setkaly.

1.4 Limity představovaného výzkumu

Mezi limity patří :

-externost výzkumníků (jakkoli obě bydlíme v regionu a náš práh k obyvatelům „není příliš vysoký“, nikdy jsme nebyly obyvateli zkoumaných lokalit a nemohly jsme tedy bezprostředně sdílet každodennost respondentů);

- investigativní forma dotazníku pro reprezentativní šetření někdy respondenty blokovala ve vyprávění, nechtěli poskytovat některé informace vnímané jako intimní (věk, příjmy, výdaje, spolupráce s TSP atd.);

- tabulka k desk research obsahuje nezjistitelné položky, což demotivuje respondenty (i výzkumnice);

- vzhledem ke značné oboustranné migraci obyvatel sídliště Plouznice je třeba výsledky výzkumu využít rychle, za pár let, snad i působením lokálního partnerství, nebudou nejspíše relevantní;

- předpokládáme mírné zkreslení výsledků v tom smyslu, že spíše s námi byly ochotné mluvit domácnosti, které se samy nevnímají jako problematické nebo způsobující problémy okolí.

1. 5 Způsob nakládání s daty a informacemi, etika výzkumu

Všechny informace od obyvatel lokalit byly ukládány v našich počítačích a poznámkách anonymně a nikdo k nim neměl přístup. Přepisy rozhovorů s institucionálními aktéry jsou uloženy pod jménem respondentů, přesto se v závěrečné prezentaci kloníme spíše k anonymizovaným citacím (např. pracovník úřadu práce), pokud je to možné.

Při samotné terénní práci i její prezentaci se řídíme etickým kodexem České antropologické společnosti, jíž je Barbora Spalová zakládající členkou.

Považujeme v tomto místě za důležité upozornit na ne zcela korektní jednání mnohých institucionálních partnerů, kteří v rozhovorech s námi používali jména a další informace vedoucí k možnosti dohledání konkrétní osoby. Setkali jsme s tím při jednání s městskou i státní policií, s MŠ a ZŠ Kuřívody, při jednání na bytovém odboru (správa majetku) města Mimoň, se zastupiteli města Ralsko i s nevládními organizacemi. Považujeme to za zcela zbytečné porušování zákona na ochranu osobních dat, na které by bylo vhodné lokální partnery upozornit.

2. Identifikace sociálně vyločených lokalit v kontextu obce

Ploužnice

2.1 Umístění lokality, vývoj současného stavu

Sídliště Ploužnice je dnes tvořeno šesti obydlenými panelovými domy, jedním částečně opraveným a osmi domy, z nichž zbývají pouze betonové skelety. Dále je na sídlišti ještě několik skeletů objektů bývalé školy a dalších technických budov. Sídliště je ze západu obklopeno lesy bývalého vojenského prostoru s pozůstatky nejrůznějších vojenských budov, z východu přiléhá poměrně frekventovaná silnice spojující Mimoň a Mnichovo Hradiště, za ní jsou dva menší bytové domy, několik rodinných domů a zahrádkářská kolonie. Přes sídliště vede silnice směrem na Hradčany a bývalé vojenské letiště.

Ploužnice je od vzniku obce Ralsko v roce 1992 na území bývalého vojenského prostoru její součástí, jakkoliv se na počátku devadesátých let uvažovalo o připojení Ploužnice k Mimoní. Správní centrum města Ralsko jsou Kuřívody, které jsou od Ploužnice vzdáleny 7 km. Mimoň je vzdálena 3 km. Také čtyři z obydlených domů patří městu Mimoň, které je získalo při dělení majetku po vojenském prostoru a opravilo ze státní dotace. Ralsko zatím z dotací opravilo dva domy a zbytek skeletů prodalo soukromníkům. Jeden z nich, vlastníci stavební firmu, již jeden dům částečně opravil, nicméně poté se dostal do platební neschopnosti a napůl opravený, ale nezkolaudovaný dům nabízí k prodeji za 22 milionů prostřednictvím realitní kanceláře Dům realit (viz <http://www.reality-ceska-lipa.cz/cinzovni-domy/?id=XWX041991056188>). Zájemci o koupi ale požadují, aby byl dům zkolaudován a obsazen. Nyní je tedy jeho budoucnost zcela nejistá. Zbylé neopravené domy jsou ve vlastnictví firmy Sarita s.r.o., která je chtěla zrekonstruovat z dotací. Ty však nezískala a vlastní peníze do nich investovat nehodlá.

To, že je město Ralsko (povýšení z obce na město proběhlo roku 2006), pohrobkem vojenského prostoru, významně ovlivňuje životy jeho obyvatel. Město je ohromně rozsáhlé, nelogicky uspořádané, jednotlivé části jsou špatně propojené. Historické památky, jakož i celé bývalé obce v prostoru, byly až na vzácné výjimky srovnány se zemí. Město se proto vlastně nemůže hlásit k předválečné historii a navazovat na tehdejší turistický rozkvet (ve 20. letech byly Kuřívody oblíbenou destinací letních hostů Máchova jezera, kteří zde obdivovali zachovalé dřevěné domy s podloubími), tak jak to dělá většina obcí v okolí. Navíc veškerý rozvoj je limitován složitými vlastnickými vztahy – část prostoru patří Libereckému kraji

(letišť), část budov (např. železobetonové haly na letišti) patří společnosti Ralsko Vivo s.r.o. (jejich vlastnictví je pozůstatek po zkrachovalém projektu Cargo letiště), od roku 1991 zde působila také organizační složka státu Privum (přímo řízená rozpočtová organizace MMR) pověřená hospodařit s majetkem státu a řešit privatizační projekty včetně bezúplatných převodů na obce. Této však dnes již zbývají jen malé pozemky pod bývalou farou v Kuřívodech, kterých se pravděpodobně dotkne církevní restituce (z rozhovoru se zástupcem organizace). Bývalý vojenský prostor byl sice s velkými náklady pyrotechnicky asanován, nicméně jeho potenciál dosud zůstává jen málo využit. Pozitivně lze hodnotit, že město zadalo zpracování územního plánu, v jehož rámci je zhotoven i Akční plán města Ralsko na léta 2013 – 2015, včetně priorit s výhledem do roku 2020 jako závěrečná etapa procesu tvorby Programu rozvoje města Ralsko, dostupný na: <http://mestoralsko.cz/upload/2013/03/Program-rozvoje-m%C4%9Bsta-Ralsko-Ak%C4%8Dn%C3%AD-pl%C3%A1n.pdf>.

Mezi projektovými záměry figuruje i likvidace objektů po sovětské armádě, zkvalitňování veřejného prostoru (obnova infrastruktury na Ploužnici kolem zatím neobývaných domů, hřiště a odpočinková místa ve všech částech města, podpora vzniku maloobchodní sítě včetně nákupního centra na Ploužnici, revitalizace brownfields, podpora cestovního ruchu, výstavba cyklostezek atd.). Projektový záměr Revitalizace sídliště Ploužnice je popsán těmito slovy: *„Revitalizace sídliště v Ploužnici (úpravy komunikací, chodníků, parkovišť, veřejného osvětlení, odvodnění a veřejné zeleně ve stávajícím sídlišti). Bytové objekty jsou ve vlastnictví města Mimoň a jsou obývány převážně nepřizpůsobivými občany. Veřejná prostranství jsou v majetku města Ralsko.“* Ze zkušenosti však můžeme říci, že zastupitelstvo je se situací na Ploužnici obeznámeno lépe, než to vypadá z této formulace, která nepočítá s bytovými objekty Ralska a občany neodpovídajícím způsobem kategorizuje jako *nepřizpůsobivé*.

Na závěr této části považujeme za důležité shrnout, jak různí aktéři popisují vznik současného stavu, který Ploužnici řadí mezi sociálně vyloučené lokality. Původní projekt města Mimoň vycházel z vize, že na Ploužnici budou bydlet mladé rodiny, jimž bude vyhovovat bydlení v zeleni, že zde budou tzv. startovací byty. A skutečně mezi mimoňskými obyvateli lze narazit na lidi, kteří na Ploužnici pár měsíců či pár let bydleli, když se potřebovali osamostatnit od původních rodin. Postupně ale tyto rodiny či jednotlivci mizí a dochází k sestěhovávání sociálně slabých. Nájemné je zde nízké, byty k dispozici. Zároveň dochází k tomu, že sociálně slabé rodiny bydlící ve staré zástavbě v Mimoni přicházejí o své původní bydlení. Město se domy ze staré zástavby snaží prodávat soukromníkům a původním nájemcům nabízí náhradní bydlení právě na Ploužnici. Podnikatel z Hradčan popisuje situaci

následovně: „*My jsme tam tak ještě před osmi lety dost rádi chodili do hospody. Tam byla taková parta, hráli jsme nohejbal, moje sestra tam měla byt a nebyl problém. A pak se takzvaně čistila Mimoň a Boleslav a přišli tam lidi, že kdo mohl, tak odtamtud utek. Všichni kamarádi si takhle radši vzali hypotéky a postavili si baráky. Všichni zdrhli. A teď myslím, že už se to taky tam moc nehejbe, že tyhle rodiny už tady zůstávají. No vobčas přijede někdo z té Anglie. No ale chodit už se tam nedá. V hospodě jsou malý děcka, jejich tátové tam hrajou automaty, drogy tam jsou, rvačky, choděj si půjčovat, mladý chlastaj po ulicích, berou perník. Prostě to se nedá.*“

2.2 Infrastruktury a dopravní obslužnost

V bytech na sídlišti Ploužnice je zavedena teplá i studená voda, elektřina a je zde dostupný internet. Sídliště není plynofikováno, ani se o plynofikaci neuvažuje. Kanalizační síť vyžaduje opravu, která je plánována městem jako jedna z důležitých priorit.

Nejvyužívanější dopravní spojení je na trase Ploužnice – Mimoň a zpět. Zajišťuje ho několik společností (Compag, Transcentrum bus, ČSAD). První autobus ve všední den odjíždí z Ploužnice v 4. 40, poslední ve 23. 28, přes den jezdí spoje cca každou hodinu. Přesto si někteří obyvatelé stěžují na nedostatečnost spojů:

„Chtělo by to přidat spoj z Mimoně, vo půl jedný. Aby přivez děti ze školy, takhle tam musej čekat až do dvou.“

Větší množství obyvatel si stěžuje na to, že autobus je drahý – 16 Kč za jízdu, a že autobusy často neberou maminky s kočárky, které jsou pak nuceny docházet do města po silnici ve špatném stavu a bez chodníků. Výstavba kombinované cyklo- a pěší stezky podél silnice včetně osvětlení a přemostění Ploužnického potoka je opět deklarována jako priorita města.

Z Ploužnice do správního centra města, do Kuřívod, je autobusová doprava podobně frekventovaná, poslední bus však jede již ve 20.11 hod. Město Ralsko zajišťuje dopravu dětí z Ploužnice do školky a do školy v Kuřívodech a zpět osobními automobily, což občané hodnotí velmi kladně. Někteří si ale stěžují, že odpoledne přijíždí „autíčko“ příliš brzy (15.10

hod.) a oni se nestíhají vracet z práce tak, aby si dítě u auta vyzdvihli.

ČERVENÉ AUTO - JAROSLAVA ONDREJKOVÁ - ŘIDIČ						
PŘÍJEZD DĚTÍ 1. VÁRKA			PŘÍJEZD DĚTÍ 2. VÁRKA			
Čas	Místo	Jméno	Čas	Místo	Jméno	
14,45	Ploužnice	SELINGER	15,10	Ploužnice	SLABÁ	
	zastávka	MAŠČENKO		zastávka	ČERMÁK	
		MELNIKOVA	15,15	Hvězdov	CHARVÁTOVÁ	
		POŽÁREK			ČERMÁKOVÁ	
					NEUMANNOVÁ	

ŠEDÉ AUTO - VLADISLAV ŠVEHLA - ŘIDIČ						
PŘÍJEZD DĚTÍ 1. VÁRKA						
Čas	Místo	Jméno				
14,35	Ploužnice	KOHOUŠKOVÁ				
		DOKOUPILOVÁ				
14,50		VARADI				

Z nástěnky u zastávky.

Zaměstnanci firem Trimco ve Stráži pod Ralskem a Škoda Mladá Boleslav mohou využívat podnikové svozy, někteří se však raději složí společně na cestu osobním automobilem, která vyjde levněji a je rychlejší. Také na nákupy či cesty za službami a úřady se obyvatelé vzájemně dovážejí osobními automobily, často za nějaký druh protislužby (např. hlídání dětí) nebo i za peníze.

2.3 Veřejný prostor v SVL

Pomineme-li nevhlednost sídliště Ploužnice zmíněnou přítomností trosek nevyužívaných budov, je veřejný prostor v okolí obývaných budov celkem dobře udržován zaměstnanci města. Okolní lesy však udržované nejsou a krom skeletů budov je tu i velké množství odpadků. Kromě různých laviček a posezení přímo před paneláky (které často způsobují sousedské rozepře kvůli hluku v blízkosti bytů, kde například někdo chce dospat noční směnu), je zde velké fotbalové hřiště se zázeminím, ke kterému patří drobná klubovna, dále oplocené dětské hřiště a 3 tělocvičné prvky určené především seniorům.

Fotbalové hřiště má svého správce, který bydlí na Ploužnici. Občané si často stěžovali, že hřiště je stále zavřené, málo využívané, správce špatně dostupný. Dle informací místostarosty města se od září 2013 pravidla mění tak, že hřiště bude otevřené každý

den odpoledne. V klubovně se odehrávají různé kroužky (výtvarný, 2 taneční, kroužek vaření, klub důchodců, zkouší zde kapela). Poměrně časté jsou stížnosti na to, že klubovna je malá, např. pro taneční kroužek, a že je využívána pro různé více či méně soukromé účely, nikoliv nejefektivněji pro obyvatele Ploužnice.

Bývalá škola

Veřejný prostor v SVL

Hřiště pro seniory

Fotbalové hřiště

2. 4 Dostupnost služeb

Na Ploužnici je obchod se smíšeným zbožím a nevelký bar s hernou (která má být v nejbližší době zakázána) ve vlastnictví vietnamské rodiny. Názory na kvalitu obchodu se mezi obyvateli různí:

„ Je to bezvadný, má tam úplně všechno, a když potřebuju, tak mi dá i na dluh.“

„Je to tam předražený, zboží je prošlý a zelenina zkažená. Naproti prodávali Slováci zeleninu, krásnou, čerstvou, ale ten Vietnavec je vyštípál. Ted' koupil i ten kiosek naproti, aby neměl konkurenci. Šmejď je to.“

„Tak Vietnavec není špatnej, aspoň něco tady je, ale chtěli bychom tady český obchod. Jsme v Česku, ne?“

Obchod s barem

Neobsazený kiosek

Větší nákupy si obyvatelé musí obstarávat v Mimoni nebo v České Lípě, v Mladé Boleslavi, případně ve Stráži pod Ralskem. Lékaři jsou také v Mimoni a v České Lípě, jakož i další služby a úřady. Obyvatelé mimošských domů jezdí platit nájem do Mimoně a popelnice do Kuřívod. Nejčastěji lidé na Plouznici uváděli, že by potřebovali mateřskou školku, lékaře (alespoň dětského např. jeden v týdnu, ideálně s možností koupit léky), dále papírnictví se školními potřebami, kadeřnictví, jídelnu, resp. vývařovnu (někteří důchodci si chodí pro obědy do 3 km vzdáleného domova důchodců) a cukrárnu. Potřeba služeb odráží skladbu obyvatel, kde cca třetinu tvoří děti do 15 let a cca 20 % jsou lidé nad 65 let.

Přesné vzdálenosti od jednotlivých služeb jsou zaznamenány v tabulce Desk research Ralsko pod záložkou Obecné.

2. 5 Možnosti trávení volného času

Nabídka volnočasových aktivit není na Plouznici příliš rozsáhlá, už proto, že pro ni chybí zázemí. Pro nejmenší děti (předškolní) je zde zřízen Klubík Člověka v tísni, jenž pojme osm dětí, které z nějakých důvodů nejezdí do školky v Kuřívodech (finanční, dopravní dostupnost, sebeorganizace rodin, nedostatek míst v MŠ Kuřívody).

Dvouleté děti mohou v Kuřívodech chodit do miniškolky Broučci, která je ovšem

značně vytížená. Dětem jsou také určeny některé kroužky v městské klubovně, z počtu cca 190 dětí ve věku od 3 do 15 let, které na Ploužnici bydlí, jich klubovnu navštěvuje pravidelně maximálně 30. Více dětí se zapojuje do jednorázových akcí nevládních organizací o.s. Tosara a o.s. Lampa, jakými jsou prázdninový příměstský tábor, víkendové akce, jednodenní slavnosti.

Dospělí se mohou věnovat fotbalu, příležitostně jsou pořádány kurzy práce na PC, schází se klub seniorů, Místní centrum Kuřívody nabízí také kurzy jógy.

Prostor Ralska je také městem propagován jako prostor nespoutané přírody, ideální pro cykloturistiku i další terénní zábavy a sporty. Mládež z Ploužnice prostor takto skutečně užívá. Dospělí se do okolních lesů pouštějí spíše na sběr hub, borůvek a dalších lesních plodin, jak pro vlastní spotřebu, tak na prodej. Mainstream ve využívání volného času ovšem představuje sledování televize, setkávání se s přáteli a sousedy, posezení v baru, případně vyjížďka za zábavou do Mimoně. Město pořádá čas od času přednášky, zábavy a výroční slavnosti (např. Den dětí). Nabídka volnočasových aktivit by rozhodně mohla být rozšířena a také zázemí pro setkávání na Ploužnici by potřebovalo větší prostor, než je klubovna, jejíž „sál“ má asi 6 x 4 m.

Náhlov

Městská část Náhlov je ve skutečnosti prostorově izolovanou osadou, nacházející se uprostřed lesů na území někdejšího vojenského prostoru Ralsko. Od správního centra města Ralsko v městské části Kuřívody je vzdálena 35 km, neboť je nutné objíždět oficiálně neprůjezdný bývalý vojenský prostor Ralsko.

V celé osadě je podle oficiálních údajů evidováno 29 domů a 22 adres. Často se ovšem jedná o nebytové objekty (sklady zemědělských strojů) nebo rekreační objekty, které nejsou užívány k trvalému bydlení. Rozloha Náhlova je 14,13 km čtverečních (velkou část katastru osady tvoří louky a lesy).

V celém Náhlově není jediný obchod, ani se základními potravinami, pošta, lékař, lékárna, bankomat, školka, škola. V Náhlově končí silnice, dále je průjezdná pouze přes bývalý vojenský prostor, k průjezdu je nutné mít povolení a silnice není v zimě sjízdná. Vzdálenost na úřady do Mimoně tak osciluje mezi 18 km v létě (přes vojenský prostor) a 30 km v zimě (po běžné okresní silnici). Nejbližší služebna městské policie v Ralsku na Ploužnici je odsud vzdálena 30 km, nejbližší služebna OOP PČR ve Stráži pod Ralskem 16 km.

Náhlov je infrastrukturou navázán na město Osečná, vzdálené od obce 5 km po silnici. Zde jsou veškeré služby (obchody, lékař) a také základní škola a mateřská škola, kam docházejí děti z Náhlova. Nejbližší bankomat je v Mimoně (30 km).

Problém působí také to, že Náhlov leží tzv. na hranici bývalých okresů - zatímco město Ralsko jako takové spadá pod obec s rozšířenou působností Česká Lípa, město Osečná již patří do správního obvodu města Liberce, což městu Ralsko v Náhlově podle slov jeho představitelů komplikuje některá správní rozhodnutí.

Dopravní dostupnost je zajištěna autobusy ČSAD Liberec a dále mikrobusy, provozovanými a financovanými přímo městem Ralsko (dopravce Compag CZ s.r.o. Mimoň) do Mimoně (jezdí v pondělí – v 13:00 z Náhlova a v 15:00 zpět na Náhlov) a do Stráže pod Ralskem (jezdí v sobotu). Autobusy ČSAD jezdí ve všední den 6x denně (dva ranní spoje, jeden v poledne a tři odpolední), poslední autobus však odjíždí v 16:03 z Osečné a z Náhlova v 16:12. O víkendech nejezdí autobusy ČSAD vůbec. Cesta autobusem ČSAD do Osečné trvá 9 minut a stojí 10 Kč, autobus dále pokračuje do Českého Dubu (13 km, 25 minut, 18 Kč). Z Osečné navazují spoje do Stráže pod Ralskem (17 km, 54 minut, 32 Kč), při cestě do Mimoně (27 km, cca 1,5 hodiny, 54 Kč) je nutno ve Stráži znovu přestoupit. Také při cestě do Liberce je přestupním místem Osečná – cesta dlouhá 36 km trvá takto celkem 1 hodinu a stojí 52 Kč. Cestovní výdaje jsou tedy pro obyvatele Náhlova významnou položkou jejich měsíčního rozpočtu.

Sociálně vyloučenou lokalitu zde tvoří 6 bytovek – bytových domů, stojících za sebou ve dvou řadách po třech domech v každé řadě. V minulosti domy patřily Vojenským lesům a statkům, posléze přešly do vlastnictví soukromé firmy, obchodující s nemovitostmi, od které si byty za 30 tisíc tehdejší nájemníci odkupovali. Nefunkční společná správa bytového fondu a zadluženost obyvatel lokality však postupně vedly k chátrání těchto domů, byty byly odprodávány jiným soukromým majitelům a obyvatelé o ně také často přicházeli v exekuci.

Vlastnická struktura domů v lokalitě je tak v současnosti celkem komplikovaná. Bytovky mají rozdílné soukromé vlastníky – zčásti jsou vlastníky přímo obyvatelé bytů (jejich byty jsou však převážně zatíženy exekucí), jeden dům o 6 bytech vlastní jistý pan Jiří Materna, dalších 8 bytů v lokalitě (v různých domech) vlastní jistý pan ing. Vladimír Římsa, část bytů vlastní třetí osoby a pronajímají je stávajícím obyvatelům. Ceny nájemného se liší podle pronajímatelů a podle počtu osob v bytě a pohybují se v širokém rozmezí od 4000 do 8500 -

někteří z pronajímatelů například do ceny nájemného započítávají také platby za elektřinu (měřiče mají psány na sebe).

K bytovkám je zaveden vodovod, elektřina, plyn zde zaveden není. Byty jsou vytápěny lokálním topením na tuhá paliva. Kanalizace je podle vyjádření místostarosty Ralska i obyvatel lokality v havarijním stavu (stížnosti na ucpávající se odpady) a bude nutná její revize a oprava. Problémy jsou také s vodovodem – v minulosti často docházelo k poruchám a vypínání vody, v současné době se jedná o jeho převzetí do správy SČVAK.

Veřejný prostor v okolí bytovek je v současnosti ve výborném stavu - o údržbu zeleně a úklid pozemků mezi bytovkami se vzorně starají dva zaměstnanci města Ralsko, kteří jsou sami obyvateli lokality. Nedaleko bytovek zřídilo město Ralsko v dubnu 2013 z vlastního rozpočtu hřiště pro nejmenší děti s moderními herními prvky, což si obyvatelé lokality velmi pochvalují. Uvítali by podle vlastních slov ještě pískoviště a oplocení hřiště, aby děti nemohly vyběhnout na silnici. O správu hřiště se stará také město Ralsko. V plánu je postavit další sportovní hřiště pro mládež a posezení v blízkosti této odpočinkové zóny, dále od bytovek (požadavek obyvatel lokality podle terénního šetření).

Přímo v lokalitě je provozováno NZDM Oblastní charitou Most pro cílovou skupinu dětí 6-26 let, uvádějící jako svou kapacitu 50 dětí ročně. Službu terénní sociální práce v Náhlově zajišťuje jedna pracovnice města Ralsko, placená z Úřadu vlády. V lokalitě je přítomna každé pondělí dopoledne, do terénu ji vozí auto městské policie Ralska. Kapacitu má podle vlastních slov naplněnou, „řeší v rodinách vše, co potřebují“, nejčastějším druhem jejich zakázek jsou problémy obyvatel lokality s dluhy, exekucemi, zaměstnáním. Vzhledem k nepřítomnosti služby SAS v lokalitě doplňuje svojí prací i zakázky, které by standardně spadaly pod tyto programy (práce s celou rodinou, nácvik hospodaření s rodinným rozpočtem, podpora vzdělávání dětí atd.). Druhá pracovnice, také placená z Úřadu vlády, je dlouhodobě na mateřské dovolené.

Další nabídka volnočasových aktivit je během školního roku dětem k dispozici v rámci ZŠ Osečná, zde jsou však děti časově limitovány odjezdy autobusů zpět na Náhlov. ZŠ Osečná plánuje zřídit také NZDM pro děti a mládež ve věku 6- 18 let přímo v prostorách školy.

V lokalitě nabízí volnočasové aktivity také občanské sdružení Lampa, většinou o víkendech nebo o prázdninách, a to nárazově.

3. Odhady socio-demografických charakteristik sociálně vyloučené populace

Ploužnice

3.1 Obecné údaje

Celkový počet přihlášených obyvatel Ploužnice k 18. 6. 2013 byl 911 osob v 391 domácnostech (počet bytů Ralska: 161, počet bytů Mimoně: 230). Různí aktéři odhadují počet nepřihlášených osob na dalších 20 %, nicméně z počtu 911 je třeba odečíst obyvatele domků a bytovek za silnicí, mimo sídliště, které není smysluplné zahrnovat do počtu obyvatel SVL. Dostáváme se tedy k počtu cca 1000 obyvatel sídliště. Věkovou strukturu můžeme pouze odhadovat z údajů za celé Ralsko, protože údaje za jednotlivé části nejsou dostupné. Pracovnice evidence obyvatel však odhaduje, že počty dětí v SVL jsou vyšší než v ostatních částech města, tedy především na Hradčanech a v Kuřívodech. Já zase navyšuji počet lidí nad 65 let oproti procentuálnímu výpočtu, protože to odpovídá mému pozorování. Trend stěhování se důchodců na Ploužnici potvrzují i dotazování institucionální partneři.

Přibližně by tedy věková struktura dle šetření z června 2013 měla vypadat takto:

Kategorie	Ralsko	Ploužnice
0 -3	121	58
3-6	143	69
6-15	301	127
15 – 26	295	144
18 – 65	1467	695
nad 65	336	200

Poměr pohlaví je vyvážený.

Domácnosti (celkem cca 370 až 380 – počet bytů je 391, ale nejsou všechny obsazené) nejsou většinou příliš veliké, protože v domech Ralska jsou byty pouze 1 + 1 a 2 + 1 (tato nelogická situace vznikla tím, že státní dotace na opravu domů se vyplácela podle počtu bytů) a největší byty v domech Mimoně jsou 3+ 1. Podle obyvatel se v zadním domě Ralska vyskytují sestěhované domácnosti (obvykle když někdo přijde o bydlení kvůli neplacení nájmu, nebo se vrátí z Anglie či z Kanady a ještě nemá vlastní bydlení), ale osobně jsem se s tímto fenoménem setkala pouze jednou. Procentuální rozložení zkoumaných domácností podle počtu obyvatel vypadá takto:

Počet osob v domácnosti	Procentuální zastoupení takových domácností ve zkoumaném vzorku
1	28%
2	34%
3	19%
4	13%
5	3%
6	3%

Rozložení dosaženého vzdělání ve zkoumaném vzorku vypadá takto:

Typ dokončeného vzdělání	Procentuální zastoupení ve zkoumaném vzorku
neukončené ZŠ	0,5%
ukončené ZŠ	38%
Vyučení	29%
SŠ	21%

VOŠ, nástavbové studium	1%
VŠ	0, 5%

Převažuje tedy dokončené základní vzdělání, ale ani podíl vyučených a středoškoláků není příliš nízký.

Pro srovnání uvádíme data ze SLDB v Libereckém kraji:

podle nejvyššího ukončeného vzdělání (%)	SLDB 1980	SLDB 1991	SLDB 2001	SLDB 2011
základní vč. neukončeného	46,5	35,4	23,9	18,5
střední včetně vyučení (bez maturity)	32,9	36,6	40,0	35,7
úplné střední (s maturitou) a vyšší odborné	15,8	21,9	27,0	29,7
vysokoškolské	3,8	5,6	7,0	9,8

Invalidní důchod pobíralo 19% dotazovaných, což je poměrně vysoké číslo, které institucionální partneři připisují zdravotně závadnému stylu života sociálně slabých lidí – přetížení z fyzické práce, kouření, pití alkoholu, nezdravé stravě, nepravidelnému spánkovému režimu atd.

Mezi dotazovanými se objevují lidé národnosti české, slovenské, ruské, ukrajinské, čečenské. Dále zde žijí také lidé národnosti vietnamské a mongolské. Romskou národnost nikdo nedeclaruje, subjektivní odhad se pohybuje kolem 45% obyvatel sídliště.

3. 2 Sociální hierarchie

Co se týče sociální kategorizace jednotlivých lokalit, má Ploužnice pověst místa přirovnávaného k romským ghettům velkých měst (Chánov, Předlice atd.), zatímco Náhlov je stigmatizován spíše jako slovenská romská osada, což ji ovšem pro mluvčí činí spíše méně nebezpečnou:

„No tak Ploužnice to je Chánov prostě a Náhlov, tam je to spíš jak někde na Slovensku v těch osadách. Ale voni jsou tam lidi spokojený, voni ani jako vodtamtud nechtěj. Maj tam svůj klid, v lese. Někteří to i zkoušeli přestěhovat se na Ploužnici jakože do lepšího bytu. No ale to

zjistili, že musej platit popelnice a tohle a tamto a do půl roka byli zpátky na Náhlově.“
(zastupitel města Ralsko)

V rámci samotného sídliště Ploužnice je nejdístitivnější sociální hranice Rom versus Nerom. Hodnocení té či druhé skupiny už jsou různorodá, ale základní třídící měřítko tato hranice představuje. Vydělování bývají také Vietnamci a Mongolové, kteří jsou popisováni jako striktně uzavřené etnické skupiny. Další skupina je v lidové kategorizaci nazývána „Rusáci“ a spadají sem Rusové, Ukrajinci a Češi z Kazachstánu. Tito stojí na sociální pyramidě formované neromskými obyvateli nad Romy. Vyčítá se jim v zásadě jen hlučné slavení rodinných a sousedských oslav.

3.3 Migrace

Z reprezentativního šetření vyplývá, že většina domácností se v posledních deseti letech stěhovala jednou až dvakrát. 18% zkoumaných domácností bydlí na Ploužnici déle jak 10 let. Extrémním příkladem častých výměn bytů je romská domácnost se třemi malými dětmi, která se v posledních deseti letech stěhovala sedmkrát:

„Nejdřív jsme bydleli u rodičů v Mimoně, pak u druhých rodičů v Ploužnici, pak to byl takový nelegální podnájem v Ploužnici, pak znovu u rodičů v Ploužnici, potom podnájem v Mimoně na Letný, pak bez smlouvy ve Stráži pod Ralskem a teď máme nájemní smlouvu tady v Ploužnici.“

Migrační historie sídliště vypadá z vyprávění obyvatel SVL i okolí asi následovně: bezprostředně po opravě mimoňských domů jsou byty nabízeny jako startovní především občanům Mimoně, dále jsou tu prostřednictvím Ministerstva vnitra poskytovány azylové byty a reemigrační byty Čechům z Kazachstánu (reemigrace probíhala ve čtyřech vlnách), lidem zasaženým černobylskou katastrofou a velkými povodněmi na Moravě. Postupně se přistěhovávají Romové z Mimoně, což souvisí s privatizací staré zástavby města. Dále přicházejí Romové z Mladé Boleslavi. V této době také začíná odliv lépe situovaných neromských rodin. Posledních zhruba 6 – 7 let přibývá důchodců z okolních větších měst, kteří již nejsou schopni platit zvyšující se nájem v původních bydlištích, nebo po osamostatnění dětí mění větší dražší byty za menší a levnější. K žádným dalším významnějším migračním vlnám už nedochází. Některé romské rodiny pendlují mezi svými ploužnickými a anglickými či kanadskými bydlišti. (Zkušenost s bydlením v zahraničí, převážně v Kanadě a v Anglii, má zhruba 20% zdejších romských rodin. Odcházejí především

kvůli možnosti získat v zahraničí práci (u mladších ročníků cca do 40 let). Rodinné vztahy pak vyžadují pendlování mezi těmi, kteří zůstali v zahraničí a těmi, kteří zůstali v Česku. Jako příklad uveďme cca šedesátiletého muže, který přijel z Kanady do Čech pohřbít svou ženu a za půl roku se chce vrátit do Kanady za dětmi.) Neromské české rodiny tvrdí bez výjimky, že *kdyby mohly, tak se z Ploužnice odstěhují*. Důvodem je nespokojenost se sousedskými vztahy, s dostupností, s prostředím pro výchovu dětí, s regionální nezaměstnaností. Většina obyvatel se ale nalézá v situaci, kdy stěhování není reálné: jejich příjmy, často pouze z dávek, a jejich dluhy, ať už na nájemném či energiích nebo dalším subjektům, je nutí strachovat se o současné bydlení, nikoli pomýšlet na změnu:

„Nejhorší tady jsou ty nedoplatky, to vyúčtování. Voni mi daj zálohy 3 700 a pak mi přijde nedoplatek 20 000! No a kde to mám vzít. No takže splátkovej kalendář, tak to je třeba 2 000, ale pak zas nemám na jídlo, tak dlužím v krámě a takhle pořád. To už je pět let, co se v tom takhle točím. Ale člověk radši vezme všechno, co má, a zaplatí to, aby nebyl na ulici. Ale já jsem si i zálohy zdvihla a stejně jsem měla nedoplatek 20 000. A to nejsem jenom já, tady paní měla taky 20 000 a další 12 000 a hodně jich má třeba 5 000. Tak teď před 14 dny napsali petici na Krajskej úřad, že to není možný, že ani nevíme, za co jako platíme.“ (nájemkyně v mimoňském domě, Romka, v invalidním důchodu)

Subjektivně ale obyvatelé vnímají větší migraci, než dovoluje vyvozovat reprezentativní šetření:

„Moc ty lidi tady neznám. Jsem tady 10 let a v bytě nade mnou se vyměnily 3 partaje. Tadyten vchod je dobrej, tady nejsou větší problémy. Vím o dost lidech, který se odstěhovali, no kdo může, tak se stěhuje. Taky je tady hodně volnejch bytů, to se pozná pak vždycky na topení.“ (pronajímatelka mimoňského bytu, neromka, zaměstnaná)

Objevuje se také migrace mezi ralskými a mimoňskými domy. Z ralských domů se lidé stěhují do větších bytů v Mimoni, nebo ze zatím neopláštěného domu v Ralsku do zateplenějších bytů v Mimoni. Z mimoňských do ralských bytů se podle některých obyvatel stěhují Romové, kteří přišli o bydlení v Mimoni, ale v Ralsku byt dostali (viz dále problematika přidělování bytů).

Z údajů evidence obyvatel vyplývají následující informace: Od ledna do května 2013 úřad zaevidoval 13 stěhování z Ploužnice do Ploužnice, 5 odjinud (především Mimoň). Na Náhlov se nastěhovaly 2 osoby (Mělník, Mladá Boleslav). Za rok 2012 celkově počet nově

přihlášených za celé Ralsko činil 171 osob. Od 1. 1. do 19. 6. 2013 se z Ploužnice odstěhovalo 34 osob. Z Náhlova se neodstěhoval nikdo. Za rok 2012 za celou obec Ralsko (včetně změn adres v obci): 353 odstěhovaných. **Z údajů je zřejmý relativně silný emigrační trend, který ovšem postihuje nejen SVL Ploužnice, ale celé Ralsko. Naopak Náhlov je relativně stabilní.**

Náhlov

V celé městské části Náhlov bylo podle údajů evidence obyvatel přihláшено k trvalému bydlišti celkem 125 osob (údaj k datu 19.6.2013), přičemž od 1.1. 2013 do 19.6.2013 se podle evidence obyvatel z Náhlova nikdo z trvalého bydliště neodhlásil. Počet obyvatel zjištěných v lokalitě v rámci terénního šetření byl však nižší. Usuzujeme z toho, že někteří lidé si zde ponechávají hlášeno trvalé bydliště, i když již lokalitu neobývají. Přesto byl v době terénního šetření zaznamenán spíše trend úbytku, než nárůstu počtu obyvatel lokality.

Přímo v bytovkách, tvořících jádro sociálně vyloučené lokality, bylo v průběhu šetření zaznamenáno 24 domácností, čítajících odhadem 100 osob. Děti ve věku 0-6 let bylo v průběhu šetření zaznamenáno 15, děti ve věku 6-15 let celkem 27. Věková kategorie 15- 18 let čítala v době šetření 8 osob, ve věku 19- 26 let se nacházely pouze 4 osoby. Dospělých osob nad 26 let bylo napočítáno celkem 39, starobních důchodců nad cca 60 let celkem 7 osob.

V lokalitě se nachází jak romské tak neromské rodiny i jednotlivci, obyvatelé SVL jsou zde často příbuzensky a inter-etnicky provázáni. Počet mužů a žen v lokalitě je vyrovnaný.

Početně převažují v lokalitě osoby ve věku ekonomicky neaktivním (děti a studenti do 18 let – celkem 50 osob a starobní důchodci – 7 osob) nad ekonomicky aktivními osobami ve věku 19 – 65 let (43 osob). Podle terénního zjištění (červenec 2013) je z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel 5 osob na rodičovské dovolené (11,6 %), 20 osob je trvale zaměstnáno nebo podnikají jako OSVČ (46,5%), 1 osoba pobírá rentu od bývalého zaměstnavatele (2,3 %). Zbylé osoby v ekonomicky aktivním věku jsou dlouhodobě nezaměstnané (39,6%), 4 z nich jsou zaměstnány v rámci VPP pro město Osečná (9,3%).

Co se týče vzdělání obyvatel SVL, v rozhovorech s respondenty bylo nejčastěji uváděno jako nejvyšší dokončené vzdělání základní (65% obyvatel SVL), dále vyučení (34,5%).

Dokončené vyšší odborné vzdělání či dokonce vysokoškolské vzdělání nebylo v lokalitě

zaznamenáno ani v jednom případě. Jedenkrát se naopak vyskytlo neukončené základní vzdělání (0.5%)

Invalidita nebyla v lokalitě zaznamenána ani v jednom případě, jednou byla deklarována nemoc z povolání kompenzovaná pobíráním renty od zaměstnavatele.

Ad Migrace

Co se týče migrace, shodují se jak institucionální aktéři (ZŠ Osečná, zástupci obce Ralsko, evidence obyvatel), tak poznatky získané terénním šetřením v tom, že v lokalitě v posledních čtyřech letech nebyla sledována větší vlna migrace z lokality nebo naopak přistěhování se do lokality. Asistentka ZŠ Osečná zmínila v rozhovoru jednotlivé případy žáků, kteří se za poslední roky stěhovali s tím, že se jedná spíše o cyklické pendlování mezi dvěma bydlišti, než trvalé odstěhování se z lokality. Jedna rodina (z domu většinou vlastněném ing. Římsou) podle asistentky pedagoga odjela zpátky do Anglie, kde již předtím nějakou dobu pobývala. Ve třech případech bylo zmíněno přestěhování se v rámci města Ralsko (na Ploužnici), přičemž jedna rodina se již na Náhlov vrátila. Počet obyvatel lokality naopak o prázdninách navyšují návštěvy příbuzných. Jako nejčastější směry migrace byla zmíněna města Stráž pod Ralskem, Mělník, Mladá Boleslav (za příbuznými).

4. Bydlení

Ploužnice

4.1 Bytový fond

Obyvatelný bytový fond na Ploužnici čítá 391 bytů v panelových domech ukrajinského typu nebo typu BANKS. Polovina domů je již opláštěných, zateplených, s plastovými okny a balkony, druhá ještě ne, ale jak Mimoň, tak Ralsko deklarují jako prioritu tyto úpravy provést co nejrychleji. Ralsko chce měnit i dveře za účelem úspory energií za topení. Bytový fond města Mimoň je velikostí variabilnější, jsou zde i byty 3 + 1 v kategorii 60 – 80 m čtverečních, jinak je většina bytů v kategorii 40 – 60 m a menší část pod 40 m čtverečních. Všechny byty jsou vybaveny koupelnou, záchodem, kuchyní nebo kuchyňským koutem, teplou vodou, jsou napojeny na kanalizaci. Dle reprezentativního šetření má 38 % domácností doma počítač s připojením na internet a dalších 7% domácností počítač bez připojení.

Lidé v dosud nezateplených bytech si stěžují na chlad a velké výdaje za topení. Jinak se objevují stížnosti na zatékání do bytu buď neopravenými okny, nebo střechou a na následnou plíseň a nečinnost správce domu v těchto případech. Někteří by si přáli dostat vchodové dveře do stavu, kdy budou uzamykatelné. Na tmavost bytu si nikdo nestěžoval, spíše jsou domácnosti, které by si přály i větší byt. Nejvíce stížností je na hluk v okolí bytu – od sousedů, ale především z ulice:

„Hluk je tady hodně obtěžující, lidi seděj venku na lavičkách, neustále. Když koukám na televizi, musím mít zavřené okno, abych něco slyšela. Ale nemám peníze na to, abych se někam odstěhovala. Nemaj co na práci, tak si povídaj, smějou se na lavičkách, všichni mladý nic nedělaj, já chodím do práce, dřu se a voni jsou vysmátý.“

Častější jsou také stížnosti na nepořádek v okolí, na odpadky v okolních lesích, kde zůstávají nebezpečné díry po kopačích drátů do sběru, na nepořádek kolem popelnic. Také na romské obyvatele:

„Voni házej vodpadky i z balkonu. Jeden chlap se tady šel i vymočít z balkonu. Uklizečka to uklidí a do rána je tu znova bordel.“

Na mladé uživatele drog:

„Kouřej marihuanu, tady to táhne do bytu, smrdí to neskutečně. Děti našly i na hřišti stříkačku. Zhulej se a pak tady zvracej a čůraj do sklepa. Kulometem bych to vyřešila.“

Na lidi, kteří si přivydělávají rozebíráním aut do sběru:

„Tak voni si to sem přitáhnou a rozebíraj to přímo na chodníku před barákem a policii to nezajímá. A pak ještě naházej všechny plasty a co neberou ve sběrně do lesa.“

Podobné a podobně časté, cca v 55 – 60 % z dotazovaných, jsou stížnosti na kriminalitu v okolí: na krádeže z aut, nebo celých aut, na krádeže kol, věci uskladněných ve sklepích. Na vytrhané dráty z veřejného osvětlení, potyčky, násilné vymáhání dluhů.

Lidé, kteří přijdou o bydlení na Plouznici, se stěhují buď k příbuzným tamtéž, nebo mohou jít na městskou ubytovnu v Mimoní, jejíž kapacity jsou ovšem poměrně omezené: je zde 6 pokojů se 13 místy; 2 pokoje jsou vyhrazeny pro manžele. Ceny za noc činí 75 Kč v zimě, 55 Kč v létě.

Další možností je bydlení u soukromníka také většinou v Mimoni za podstatně vyšší nájem. Nebo se nabízejí levné byty v České Lípě, kde je ovšem také třeba prokázat bezdlužnost. Krajním případem je obydlení některé ruiny vojenských staveb v lese kolem Ploužnice. K tomuto řešení se uchýlila v době výzkumu jedna bulharská rodina. Z druhů azylového bydlení v okolí můžeme jmenovat dům pro matky s dětmi Jonáš provozovaný Farní charitou Česká Lípa, který je ovšem věčně přeplněný (kapacita je 12 matek a maximálně 30 dětí).

4. 2 Bytová politika

Bytová politika měst Mimoň a Ralsko vzhledem k bytům na Ploužnici je v hrubých rysech podobná, ale vykazuje i jisté rozdíly. Ralsko na Ploužnici vlastní 161 bytů (z těchto 5 zvláštního určení), z nichž 24 bylo k 19. 6. 2013 volných. Byty je zde možné získat na základě rozhodnutí bytové komise města. Žadatel musí být v evidenci žadatelů, svou žádost musí každoročně obnovovat. Prokázat musí bezdlužnost, zatímco v Mimoni musí ještě doložit příjem (příčemž dávky se za příjem nepovažují) a složit kauci ve výši 6 čistých nájmů včetně záloh. Kauce tedy může být 12 000, ale i 30 000 Kč a více. V Ralsku se v pravidlech přidělování bytů nezmiňuje cena za metr čtvereční. V Mimoni tato cena na Ploužnici 31, 88 Kč za metr. Před opláštěním domů byla cena nižší – 27, 20 Kč. Nyní se ceny vyrovnají cenám některých bytů v Mimoni, kde metr stojí 31, 60 – 39, 80 Kč podle komfortnosti. Město uvádí, že ceny bytů jsou na Ploužnici menší kvůli horší dostupnosti. Převís zájemců nyní rozhodně není, město Mimoň, které spravuje 230 bytů na Ploužnici a 171 bytů v Mimoni (dalších 850 bytů v Mimoni spravuje Mimoňská komunální a.s.) mělo v srpnu 2013 na Ploužnici 50 volných bytů. Je-li na jeden byt více zájemců, postupuje se obálkovou metodou a rozhoduje, kdo nabídne větší kauci.

Bytový odbor spolupracuje s OSPOD v Mimoni a na intervenci OSPOD může slevit z pravidel a poskytnout byt i rodině, která nesplňuje všechny podmínky. Rovněž správce bytů konzultuje s OSPOD nebo se sociální pracovníci města, komu přidělit byt, který zůstal po předchozím nájemci zařízený. Město platí domovníka a dvě uklízečky.

Město Mimoň bylo a je obyvateli obviňováno z bytové politiky, která segreguje romské obyvatele na sídlišti Ploužnice. Jedna z dotazovaných rodin na Ploužnici mluvila o této vlastní zkušenosti:

„Získat byt je velký problém, my jsme 3x neprošli radou, přitom jsme měli jen 1 dítě a oba jsme pracovali. Potřeba je čistý rejstřík, historie zaměstnání, bezdlužnost prokázat. Pravidla

spravedlivá nejsou – oni nám slušně řekli, že Romové mohou jen na Ploužnici, že nemá cenu, abychom si žádali o mimoňský byt.“

Jiní tuto praxi potvrzovali, ale kladli ji spíše do minulosti, kdy se v Mimoně privatizovalo centrum, resp. stará zástavba, a Romům byly na Ploužnici nabízeny náhradní byty. Samotné město se vůči tomuto obvinění vehementně staví: lidé se prý chtějí stěhovat na Ploužnici, protože je tam bydlení levnější, nebo protože tam mají příbuzné.

Ralsko je zase obyvateli obviňováno z toho, že ubytovává problémové nájemníky, kteří přišli o bydlení v bytech Mimoně. Kromě toho jsou poměrně četné stížnosti na netransparentní přidělování bytů Ralska, kdy rozhodují více známosti, než splnění podmínek. Někteří také poukazují na segregační praxi Ralska:

„Tak voni se podívaj na příjmení a jak je to něco trochu divnýho, jo, nečeskýho, tak do Kuřivod ho nevezmou, jedině na Ploužnici.“

Smlouvy jsou s nájemníky uzavírány většinou na 3 měsíce a poté se prodlužují na rok, je-li někdo v režimu splátkového kalendáře, opět dostává smlouvu pouze na 3 měsíce či na půl roku. Ralsko umožňuje při bezproblémovosti přejít na smlouvu na dobu neurčitou.

Ani jedno z pronajímajících měst se nijak aktivně nesnaží bytovou politikou zabraňovat koncentraci sociálně slabých rodin na sídlišti Ploužnice. Také komunikace mezi „bytovými odbory“ obou měst prý jakási existuje, ale podle mlhavých výpovědí je asi velmi vágní.

Náhlov

Tematice bydlení v lokalitě Náhlov je věnována specifická studie situační analýzy, která tvoří samostatnou část této zprávy.

Na tomto místě bych ještě ráda doplnila informace k historii vzniku aktuálního stavu SVL. Co se týče historického pozadí přeměny osady Náhlov v sociálně vyloučenou lokalitu, vylíčil svoje vzpomínky jeden ze starousedlíků tímto způsobem:

„Pamatuju časy, kdy tady bydleli zaměstnanci Vojenských lesů a statků. Všechno to byli vojáci v záloze, nosili lesácké uniformy. Přišel jsem sem s rodiči v roce 1966, byli tu zaměstnaní, otec byl agronom. Bytovky postavili pětáci v 50. letech, mají cementové omítky, naše bytovka byla postavena jako poslední. V roce 1993 zrušili vojenský újezd Ralsko a bytovky koupila boleslavská firma. Odprodávala byty obyvatelům za 30 tisíc – my sami jsme si taky tehdy museli ten byt odkoupit. Od toho roku 1993 tady pak začala ta nová vlna přistěhovalců

– z Mělníka, Mladé Boleslavi...Dřív to tu žilo, byla tady školka, obchod, kino do roku 1991, závodní kuchyně ke statku, jídla se odsud i rozvážela. Organizovaly se pro místní lidi zájezdy, měli jsme i vlastní autobus. Všechno skončilo, jak padl vojenský újezd Ralsko. Nyní je to tady mrtvé.“ (obyvatel domu č.p.126, v Náhlově od roku 1966)

Starosta Náhlova vidí příčinu přeměny především v tom, že přímo v lokalitě výrazně ubylo pracovních příležitostí:

„V katastru Náhlova fungují v současnosti dvě firmy – pěstování prasat, v podstatě porodnice, ale to je teď již takřka plně automatizované, a pak podnik pana Římsy, tam se zas rodí telata. Pan Římsa v Náhlově vlastní skoro všechny pozemky a taky několik bytů. Celý původní zemědělský podnik se zmenšil na toto – původní zaměstnanci ve většině odešli.“ (starosta Ralska)

Pracovnice sociálního odboru v Mimoně také potvrdila jako hlavní příčinu úpadku lokality chybějící pracovní příležitosti pro obyvatele Náhlova:

„Dřív tam byla školka, chodil tam třeba i můj manžel, byla i pro okolní osady. Lidi pracovali na statku, dneska je tam nikdo nezaměstná.“ (pracovnice soc. odboru Mimoně)

Tuto skutečnost potvrzují také obyvatelé lokality a terénní šetření – z celého Náhlova pracují v místním „prasečáku“ aktuálně pouze 2 osoby, celkem jsou tam zaměstnány „pouze 4 osoby a vedoucí.“ (zaměstnankyně prasečáku, obyvatelka domu č.p.126).

Pan Římsa na svém statku oficiální zaměstnance nemá, pracují pro něj 2 osoby z Náhlova jako OSVČ a několik osob brigádně (převážně starobní důchodci, kteří mají tuto práci jako formu přivýdělku), případně neformálním způsobem za protislužby (bydlení, možnost sběru dřeva v lese atp). Jedinou osobou z Náhlova, zaměstnanou v současnosti v podniku VLS, divize Mimoně (Vojenské lesy a statky) na hlavní pracovní poměr je pouze jedna žena.

5. Zadlužení

Ploužnice

5.1 Dluhy související s bydlením

Obě města vybírají od svých nájemníků nejen čistý nájem, ale i poplatky za topení, za vodné a stočné, za svoz odpadků a za domovníky a uklízečky. Elektřinu nájemníci platí přímo ČEZu. Na nájemném, ale ještě častěji na dalších poplatcích, které se vyúčtovávají jednou ročně,

vznikají nájemníkům často dluhy. Obě města jsou otevřená tomu sjednávat splátkové kalendáře a na požádání nájemníka zařídit přímý převod peněz na město prostřednictvím institutu zvláštního příjemce (v bytech Mimoně 5 nájemníků, v bytech Ralska 2 nájemníci). Mimoň také spolupracuje s firmou Trimco Stráž pod Ralskem v tom smyslu, že Trimco posílá městu přímo nájemné za své zaměstnankyně mongolského původu, které bydlí v mimoňských bytech.

V bytech Ralska dosahuje počet zadlužených domácností až 40% (15 bydlících dlužníků, 19 nebydlících dlužníků, 33 nebydlících dlužníků v exekuci, celkem 67 v bytech Ralska), v bytech Mimoně 24% (55 nájemníků). Návrhů na exekuci je ročně v mimoňských bytech cca 20, v Ralských asi 10, uskutečněných exekucí je cca 5 ročně v bytech obou lokalit. Mimoňský odpovědný pracovník města zmiňoval častou praxi, že dlužníci zaplatí až v den exekuce, nebo těsně před exekucí zmizí. Průměrná výše dluhu v bytech Ralska je 9 000, v bytech Mimoně 10 000, vyskytují se ale i dluhy sto tisícové. Ralsko snížilo počet lidí, jimž hrozilo soudní vystěhování, akcí „Vydělej si na dluh“, při níž si mohli dlužníci odpracovat svůj dluh pracemi pro město. Setkala jsem se s domácnostmi, které dlužily již více jak 5 let městu, protože sotva jeden nedoplatek doplatily, přišlo jim další vyúčtování. Mimoň se snaží tomuto stavu zamezit tak, že splátkové kalendáře poskytuje jen například na 3 měsíce, pak je třeba celý dluh umořit.

5.2 Ostatní dluhy a spotřebitelské chování

Z dalších dluhů jsou nejčastější spotřebitelské dluhy u bank nebo nebankovních úvěrových společností. Ve zkoumaném vzorku se objevily firmy GE Money bank, Provident, Česká spořitelna. Dluhy tohoto druhu jsou značné: 2 x se objevuje 20 000, jednou 70 000, jednou 80 000, jednou 100 000 Kč a jednou výrok: *to je tolik, že se to nedá ani spočítat*. Procento dlužníků soukromým společnostem dosahuje ve zkoumaném vzorku také 40 %. Ti, kteří dluží městu i soukromým firmám, představují 14 % zkoumaných. Často respondenti deklarují, že dluhy soukromým firmám splácí za někoho – za manžela, za děti, za sourozence. Dluhy soukromým firmám jsou popisovány jako následky minulé neinformovanosti, nezodpovědnosti:

„Mám ještě 100 000, od spořky, když nebylo na opravu auta, já už nevím, na co jsem si to pořizovala, snažím se to pomalu a jistě zaplatit.“

„No manžel tenkrát podnikal, neplatil si to zdravotní a sociální, pak mu nalítalo penále...“

Poměrně časté a obvykle velmi problematické je půjčování si peněz mezi domácnostmi. Někteří vnímají půjčování si peněz v rámci rodiny za takřka automatické, ale úplný konsenzus v tom není:

„No tak dobře, v rodině se půjčuje, samozřejmě. No ale můj kluk žije s Romkou a teď za ním přijdou nějaký její příbuzný a chtěj půjčit. No tak von jim půjčí. No je blbej. Sám na to doplatí, ale nemůže si stěžovat, že jsem ho nevarovala.“

Půjčování si mezi sebou je také podle respondentů často spojeno s užíváním drog:

„Teď se tady rozjely tvrdý drogy ve velkém, perník a to, no a na to už si musej půjčovat. Jenže ty co půjčili, tak to pak vymáhaj a taky si neberou servítky. Takže z toho jsou rvačky, kolikrát už se tady pobodali, sanitky tady furt houkaj.“

Pro některé domácnosti ale zkrátka není jiná možnost:

„Tak já jsem na tý hmotný nouzi a když si to spočítáte, tak já zaplatím nájem, splátky a co mi zbyde? Dva a půl tisíce na měsíc. Vy byste z toho dokázala žít? Já ani nemůžu dávat holku do školky, já na to jako vopravdu nemám. Já ji nemůžu koupit blbou čokoládu. Kdyby mi tady Milan třeba nepůjčil, nebo nenakoupil, tak my jako snad vopravdu chcípnem hlady.“

Vedle výdajů na bydlení je v rozpočtu obyvatel Ploužnice největší položka jídlo, dále doprava (do práce, do školy, na nákupy, na úřady atd.), spotřební zboží (především pro děti). Ze zkoumaného vzorku by si pouze 12 % mohlo dovolit zaplatit neočekávaný výdaj 9 100 Kč. Naopak 90 % si dovolí jíst obden maso. Zaplatit školní pomůcky či výlety je problém pro cca 60 % dotazovaných, kterých se něco takového týká. Obyvatelé proto velmi oceňují veškeré neplacené aktivity pro děti na Ploužnici (NZDM o.s. Lampa v Mimoni, příměstský tábor a víkendové aktivity od dubna do prosince o.s. Tosara, kroužky v klubovně na Ploužnici, příspěvky ÚP na pobyty organizované školou). Naopak ZUŠ nebo i některé školní kroužky a akce (lyžařský pobyt, výměnné pobyty atd.) jsou pro většinu místních rodin nedostupné. 25 % respondentů také uvádí, že si nemůže dovolit dostatečně vytápět byt.

Náhlov

Podrobné údaje k problematice zadlužení v lokalitě Náhlov jsou rozpracovány ve specifické studii situační analýzy, která tvoří samostatnou část této zprávy, konkrétně v kapitole 2.6.

6. Vývoj zaměstnanosti

Ploužnice

Největšími zaměstnavateli obyvatel na Ploužnici jsou velké firmy v okolních městech, především Škoda Mladá Boleslav, dále Trimco ve Stráži pod Ralskem, Johnson controls v České Lípě, Kautex v Mnichově Hradišti atd. V Mimoně nalézají zaměstnání spíše pracovníci ve službách – prodavači, barmani a barmanky, uklízečky, pracovníci v supermarketech (pokladní, rozbalování zboží atd.). Práce ve službách je sice relativně méně fyzicky náročná, ale také méně finančně ohodnocená. Zatímco platy ve Škodovce a v Trimcu (a srovnatelných provozech) se pohybují mezi 12 – 23 000 Kč čistého příjmu, za práci prodavačky v Tesco Mimoň je čistý příjem cca 8 000. Výdělek ovšem může sezonně variovat podle zakázek firmy, protože formou zaměstnání je často najmutí OSVČ nebo jiná práce na smlouvu, bez uzavření zaměstnaneckého poměru. Nej kvalifikovanější pracovníci, se kterou jsem se setkala v rozhovorech, byla zdravotní sestra, Romka, zaměstnaná v nemocnici v České Lípě.

Pracovní podmínky jsou relativně nejlepší ve Škodě Mladá Boleslav:

„Tak Škodovka zaměstnává, to je dobrý. I když taky máme o třetinu nižší platy než Němec na stejný pozici. No ale aspoň tam jsou odbory. Navíc já jsem tam měl pracovní úraz, takže mě ani vyhodit nemůžou, museli by mi dopláct do hrubého platu, a to by se jim nevyplatilo.“

I Škodovka používá agenturní zaměstnávání, které pro pracovníky není příliš výhodné:

„No tak tam teď snad zas vod října budu pracovat na exterku. Protože ten chlap, co to sjednává, mi říkal, když tamto skončilo, že by vo mě nechtěl přijít, že jsem jako dobrá. No tak snad zas vod října, že by to šlo v tý Škodovce. No tak je to exterka, dostanete základní plat a víc ani ťuk. Navíc budu jezdit domů nejdřív ve 4 a autíčko ze školky jezdí ve 3. Když mi starší dcera nevyzdvihne holku, což se jí může stát, protože má těžkou pubertu, tak voni hned volaj policajty. Jako chtěla bych jít do práce, to určitě, abych neseďela doma, to bych se tu mohla zbláznit s těma romskejma spoluobčanama pod oknoma, ale v nejhorším budu muset ten rok ještě zůstat doma, než půjde malá do školy a do družiny.“

O poznání horší jsou ale podmínky žen zaměstnaných v Trimcu:

„Je to rasovina, na záda, na ruce, na voči. Směny, musíte makat, a jak se něco nepovede, tak prachy dolů. Přesčasý, sobotní směny, a jak nejdete, tak vyhazov. Zkušebka je na 3 měsíce a pak vás většinou vyrazej těsně před dokončením zkušebky a zas vezmou znovu na zkušebku.“

Provozy, kde jsou obyvatelé Ploužnice zaměstnáni, jsou většinou třísměnné, což způsobuje problémy rodinám s dětmi. Pracovat je také možné přímo pro město – od září bylo přiděleno 10 míst na VPP, další lidé pracují v úklidové četě města, jako pracovníci údržby zeleně, uklízečky domů, zaměstnanci městské policie, správce hřiště, asistenti dohlížející na bezpečný přechod dětí přes silnici atd. Některé práce představují přivýdělek (1600 Kč měsíčně za převádění dětí přes přechod), některé jsou však celouvazkovým zaměstnáním. Je vhodné do budoucnosti hledat další zdroje, jak tuto možnost zaměstnání posilovat, nicméně je také třeba zajistit legitimní systém rozdělování práce pro město a uvést jej ve všeobecnou známost.

Zdaleka ne všem se ovšem nějaké zaměstnání podaří nalézt. Následující tabulka zachycuje procentuální rozložení ekonomické aktivity obyvatel zkoumaného vzorku (55 osob) ve věku 18 – 65 let:

Kategorie zaměstnání či jiného příjmu	Procentuální zastoupení
příjmy z úřadu práce	37%
invalidní důchod	16%
na mateřské dovolené	11%
zaměstnání v okolních firmách (Kautex, Metop, Nemocnice česká Lípa, svářeč v Bakově nad Jizerou, Tesco Mimoň	11%
Škoda Mladá Boleslav	7%
Trimco Stráž pod Ralskem	5%
práce pro město Ralsko	2%
ostatní (drogově závislá, pracuje v Praze, pracuje příležitostně patrně načerno, žije v Kanadě, tzv. v domácnosti)	11%

Nyní podrobněji k jednotlivým kategoriím:

-na úřadu práce – věkově je tato kategorie velmi rozmanitá, jsou zde lidé hned po vyučení, nebo nedokončeném vyučení a pak kdykoli v průběhu pracovní kariéry. Starší ročníky už pak často preferují přechod do předčasného starobního důchodu, nebo jsou v důchodu invalidním. Obecně lidé nad 50 let na úřadě práce už nepovažují své šance na nalezení zaměstnání za vysoké, upínají se spíše k možnostem přivýdělků prací pro město nebo jiné subjekty. Také pomoc úřadu práce při hledání zaměstnání není respondenty hodnocena právě kladně:

„Na ÚP vám jen řeknou: Jezděte se ptát. Na neoficiálních stránkách Mimoně (Forum) je dokonce anketa: „Napište, prosím, někdo, komu ÚP pomohl najít práci.“

Také délka období nezaměstnanosti se může velmi lišit – od pár měsíců do několika let. Podle ČSÚ je v Ralsku dlouhodobě nezaměstnaných (více jak 1 rok) 82 osob. V evidenci ÚP Mimoň bylo k 24. 6. 2013 déle než 5 měsíců 23 osob z Ralska, z toho 12 z Ploužnice. Za poslední 3 roky bylo vyřazeno ze sankčních důvodů z evidence 58 osob z Ralska, z toho 32 z Ploužnice. Struktura vzdělanosti klientů ÚP odpovídá struktuře vzdělanosti obyvatel SVL:

Ze žadatelů z Ralska jich je 86 se základním vzděláním, 47 vyučených, 12 se středoškolským vzděláním a 1 s vysokoškolským. Z toho z Ploužnice je 52 se základním, 15 vyučených, 6 středoškoláků a žádný vysokoškolák.

- Invalidní důchod

V invalidním důchodu je 16 % obyvatel ve věku 18 – 65 let a většina z nich je nad 50 let. Jedná se tedy o invaliditu způsobenou předchozími zaměstnáními a životním stylem. Pouze v jednom případě šlo o člověka, který měl zdravotní problémy od narození.

-Na mateřské dovolené

Mateřská dovolená je městy posuzována jako příjem, a tudíž opravňuje k získání bytu na Ploužnici. Nezřídka se tedy na Ploužnici stěhují matky s dětmi, jimž často ztroskotalo předchozí partnerství. Tyto také většinou podporuje OSPOD při žádosti o byt. Návrat takovýchto matek na trh práce je ale poté extrémně náročný. Pokud nemají nárok na návrat do předchozího zaměstnání, nebo je toto pro ně již nemožné vykonávat, shánějí práci jen velmi těžko – sotva se mohou nechat zaměstnat v třísměnném provozu (musely by platit někoho na hlídání dítěte) a jiné práce je v okolí málo, resp. je spojena s dlouhým dojížděním:

„ No tak já jsem vystudovala pedagogickou školu a pracovala jsem v Praze ve školce. Pak se narodila Hanička a s tím mým chlapem to už nešlo vydržet, on mě bil a to. Tak jsem utekla k jeho mamince sem do Mimoně, no a hned jsem si jako zažádala o byt. No

tak tu mateřskou jsme tady zvládly a po mateřský jsem nastoupila do školky do Mimoně nahoře na Letnou. Tak to bylo skvělý. Jenže jsem dostala smlouvu jenom do konce června a v září mi řekli, že už mě nevezmou, že museli snížit stavy. No tak jsem hledala, vzala bych všechno, uklízečku, cokoli, na městě jsem se ptala, ale nikde nic není. Jenom ty třísměnný provozy a to já nemůžu – co by bylo s holkou, já jsem tady sama. No tak jsem teď na hmotný nouzi. Našla jsem jednu školku v Žandově, byla jsem tam na pohovoru, všechno dobrý, ale pak řekli, že bydlíme moc daleko, že by to bylo problematický s dojížděním, a vzali někoho místního.“

Typický průběh pracovní kariéry starších obyvatel, tedy těch, kteří pracovali před rokem 1989, se podobá tomuto příběhu:

„Pětadvacet let jsem pracoval ve Falconu v Mimoně, dělali jsme dřevěnej nábytek. Pak (od devadesátých let, kdy šla firma do útlumu) už jen tak...no kopalo se různě načerno. Teď už jsem sedm let v invalidním důchodu.“

Někdy je tento průběh ještě zpestřen o dobu podnikání v devadesátých letech, ze které tehdejší podnikatelům zbývají dluhy, často na zdravotním a sociálním pojištění.

Co se týče přivýdělků, tak je třeba ještě zmínit sběr lesních plodů, které jsou vykupovány dalšími obchodníky – březové listí (10 Kč za 1 kg), šišky, borůvky, brusinky.

Nezaměstnanost je vnímána respondenty i institucionálními aktéry jako naprosto zásadní faktor vyloučení obyvatel a jejich nízké kvality života. Přitom je však poukazováno na to, že problém se netýká jen Plouznice a Náhlova, ale minimálně celého Českolipska. V tomto ohledu také většinou narůstá skepse k práci Agentury, která tento makro problém stěží může vyřešit. Podle Úřadu práce a evidence práce schopných v matrice je v Ralsku 13,3 % nezaměstnaných, údaje za Plouznici nejsou dostupné. Dle šetření v domácnostech je ovšem procento o dost vyšší (37%). Údaje o činnosti ÚP, rekvalifikací a dotovaných zaměstnáních nejsou k dispozici. ÚP Mimoň odkazuje na krajské pracoviště v Liberci, to nás odkázalo na pracoviště v České Lípě, kde nám bylo sděleno, že požadované údaje nejsou sledovány. Sociální podnik v místě neexistuje, nejbližší provozuje Farní charita Česká Lípa (firma Elekce s.r.o, viz <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/clanky/620-elekce-pod-kridly-farni-charity-ceska-lipa-fch-cl>).

Náhlov

Podrobné údaje k problematice zaměstnanosti v lokalitě Náhlov jsou rozpracovány ve specifické studii situační analýzy, která tvoří samostatnou část této zprávy, konkrétně v kapitolách 2.4. a 2.5.

7. Vývoj dávek

Ploužnice

V oblasti vývoje výplaty dávek nám poskytl jisté informace Úřad práce Mimoň, který byl schopen ovšem vydat statistiku pouze za celé výdejní místo, tedy za Mimoň a okolí. Přehled počtu vyplacených dávek za poslední tři roky nabízí tato tabulka:

	2009	2010	2011
Dávky hmotné nouze: Příspěvek na živobytí	1835 dávek/ 5.455.448,- Kč	2183 dávek/ 5.982.814,- Kč	2582 dávek/ 8.364.424,- Kč
Dávky hmotné nouze: doplatek na bydlení	395 dávek/ 957.368,- Kč	473 dávek/ 848.615,- Kč	474 dávek/ 840.326,- Kč
Dávky hmotné nouze: Mimořádná okamžitá pomoc	79 dávek/ 271.042,- Kč	204 dávek/ 2.059.277,- Kč (rok povodní)	79 dávek/ 429.337,- Kč

O počtech dávek státní sociální podpory (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení) bohužel nemáme bližší informace, protože tyto mělo poskytnout krajské pracoviště, které však součinnost odmítlo, resp. údajně má jen krajské statistiky, které o situaci v SVL nevypovídají.

Z tabulky vyplývá, že kontinuálně (pracovnice úřadu práce dokonce říká „geometricky“) roste příspěvek na živobytí, a to jak v počtu dávek, tak ve vyplácených částkách. Doplatek na bydlení se snížil, což souvisí s nárůstem příspěvku na bydlení (SSP). Ten se nyní vypočítává podle nové normy, která byla pro kontaktní místo stanovena na 40 Kč za metr čtvereční. To znamená, že městské byty na Plouznici i v Mimoni se do této normy plně vejdou a dražší byty soukromníků tak mají nastaveny jistý strop příspěvku. Co se týče dávek mimořádné okamžité pomoci, tak ty rapidně narostly v roce 2010 vzhledem k místním povodním. Jinak se pracovnice úřadu práce „snaží držet tyhle dávky v rozumných relacích“. Přidělení této dávky, která se obvykle používá na nákup nové pračky či ledničky, by mělo předcházet šetření

v rodině, které vykonává správní odbor města – oddělení rodiny a sociálních věcí. Pracovnice tohoto odboru o tom také mluvily, že toto šetření vykonávají. Jinak ovšem ani jedna ze stran nepodává svědectví o nějaké úzké spolupráci. Pracovnice úřadu práce říká:

„ Na mopkách se musí projevit sociální práce s tou rodinou. To my tady zpoza přepážky dělat nemůžeme. A to já teda nevím, jaká je dneska sociální práce na městě. “

Naopak pracovnice správního odboru, oddělení rodiny a sociálních věcí, říká:

„ Tak oni by taky měly jezdit do terénu, ale oni ani nemají auto. Navíc oni toho mají jako vopravdu hodně, to je tam kolikrát vidíme svítit ještě v pátek večer, o víkendech, jak se přecházelo na ten nový systém, to bylo hrozný. “

Je zjevné, že reforma spojená se zavedením nového počítačového systému, který měl propojit údaje sociálních odborů a úřadů práce, nebyla pracovníky přijata a je vnímána jako nesmyslná, ztěžující a znekválitňující práci. Kvůli ní jsme také nezískaly všechny informace a vzhledem k přetíženosti zaměstnankyň jsme plně akceptovaly jejich odmítnutí něco ručně dohledávat. Z rozhovorů s pracovnicemi úřadu práce nic nenasvědčovalo tomu, že by jejich přístup mohl být jiný k romským a neromským klientům, k lidem ze SVL a odjinud.

Vzhledem k tomu, že většina jejich agendy je založena na předem daných výpočtech dávek a subjektivní rozhodování v případě MOP přenechávají pracovnícím správního odboru města, tak ani k případnému nesymetrickému jednání nemají příliš prostor. Ani od obyvatel SVL jsme žádnou podobnou stížnost neslyšeli. Stížnosti obyvatel se týkaly toho, že úřad práce jim nedostatečně pomáhá hledat zaměstnání, že z „*dávek se nedá vyžít*“, eventuelně, že „*romský matky si tam vždycky vykřičej víc, než my bílý. Jich se totiž všichni bojí.*“ Tento postřeh jedné respondentky je třeba ovšem spíše vnímat v kontextu jejího obecného mínění o pozitivní diskriminaci Romů v ČR, než jako odsudek postupu úřadu práce.

Náhlov

Podrobné údaje k problematice dávek v lokalitě Náhlov jsou rozpracovány ve specifické studii situační analýzy, která tvoří samostatnou část této zprávy, konkrétně v kapitole 2.5 .

8. Sociální služby a jiné podpůrné aktivity v obci

Ploužnice

Základní terénní sociální práci zajišťuje pracovnice zaměstnaná městem, která obchází domácnosti na Ploužnici, zde pravidelně „úraduje“ a jednou týdně dojíždí na Náhlov (autem městské policie). Její činnost je zaměstnávajícím městem i obyvateli hodnocena velice kladně, její tvář je zapsána v povědomí obyvatel a z reprezentativního šetření vyplývá, že 25 % dotazovaných domácností má s terénní pracovnící zkušenost. Nejčastěji se klienti na sociální pracovníci obraceli s žádostmi o pomoc při řešení svých dluhů, při problémech v rodině, při hledání zaměstnání a při problémech s úřady. Jeden příklad za všechny:

„Když jsme bydleli ve Stráži, tak na nás ČEZ chtěl peníze, že jsme nezaplatili, a hned tam měl všechny ty poplatky navíc. Ale my jsme měli útržek, že jsme to zaplatili, tak nakonec jsme to vyhráli a oni se nám omluvili. No tak při tomhle nám pomáhala ta sociální pracovnice.“

Sociální pracovnice města svým obcházením domácností lehce supluje i práci sociálně aktivizačních služeb, které zatím v lokalitě nikdo nenabízí. Do budoucna by to jistě bylo vhodné, jakkoli pro rodiny to zřejmě bude nezvyk. Při rozhovorech v domácnostech jsem se na případnou poptávku po SAS ptala, a pro rodiny bylo těžko představitelné, že například se s jejich dětmi chodí někdo učit k nim domů:

„No to spíš do té klubovny, tady by na to neměli ani klid.“

Někteří respondenti se také zmiňují o tom, že spolupracovali s pracovnící OSPOD z Mimoně, většinou na řešení výchovných či jiných problémů v rodině.

Další podpůrnou aktivitou, která je mezi obyvateli všeobecně známa, jsou kroužky v městské klubovně. Nejčastěji byl zmiňován fotbal, ping-pong, taneční kroužek, výtvarný kroužek a jednou také Klub dobré naděje, který byl pozitivně hodnocen:

„Holka tam chodí na ten křesťanský kroužek, moc se jí to líbí a já myslím, že je to dobrý. My věřící nejsme, my jí to říct nemůžem.“

Občas zazněly i stížnosti na provoz městské klubovny a hřiště – klubovna by mohla být lépe využívána ve prospěch obyvatel:

„Zkouší tam nějaká kapela z Mimoně, má tam nástroje, ta klubovna je takhle malá, ani se tam děcka nevejdou.“

„Nikde není napsáno, kde ten správce hřiště bydlí, moje máma bydlí pod ním a všichni zvonějí na ni.“

„Ten fotbal míval úroveň, jezdilo se na soutěže, teď to jde do kytěk.“

Provoz klubovny, hřiště i nabídka zde konaných aktivit by se měla jednoznačně podpořit. Dosavadní kapacity nedostačují a nabídka nezahrnuje všechny skupiny obyvatel. Například teenageři nejsou příliš osloveni; klub důchodců sdružuje jen jistý okruh dam, ale narůstající populace seniorů by jistě mohla využít i jiných služeb (zaznamenala jsem návrhy na taneční čaje). Fotbalová utkání či vystoupení tanečního kroužku jsou jedny z mála příležitostí, kdy se obyvatelé Ploužnice mohou pozitivně identifikovat se sousedskou komunitou, což je velmi podstatný aspekt této činnosti a zaslouží si příslušnou péči.

Z činností nevládních organizací se v rozhovorech objevuje Klubík Člověka v tísní, dále NZDM o.s. Lampa a příměstský tábor o.s. Tosara. Klubík je hodnocen kladně těmi, kdo tam posílají děti, stížnosti jsou jen na jeho kapacitu (max. 8 dětí, klienti by také uvítali, kdyby byl v provozu každý den). Klubík je využíván dětmi, jejichž matky jsou na mateřské dovolené s mladšími sourozenci a nemají ještě potřebu své děti posílat do MŠ celodenně, nebo těmi, jejichž rodiny si poplatky spojené s docházkou do MŠ nemohou dovolit, tedy rodinami v režimu hmotné nouze O.s. Lampa je mezi obyvateli známa tím, že provozuje NZDM v Mimoni, nedaleko zastávky busu směr Ploužnice. Klub je otevřen od 13 do 17 hodin každý všední den a děti i rodiče vítají, že děti si tu mohou ukrátit chvíle čekání na spoj. Klub je vybaven pingpongovým stolem, počítačem, hudební aparaturou, hrami a kreativním materiálem, a pracují zde dvě osoby, z nichž jedna jako terénní sociální pracovníce. NZDM také nabízí doučování a pravidelné zájmové činnosti (včetně křesťanského Klubu dobré naděje), i víkendové akce a pobyty. O.s. Lampa také pořádá jednorázové akce přímo na Ploužnici a na Náhlově.

O.s. Tosara organizovala vedle pravidelných víkendových akcí v roce 2013 pro děti z Ploužnice příměstský tábor, který byl rovněž velmi pozitivně hodnocen obyvateli Ploužnice s dětmi.

Náhlov

Jak již bylo řečeno výše, přímo v lokalitě je již několik let (ačkoli s přestávkami v provozu) provozováno NZDM, dříve fungující jako komunitní centrum. Lidé o jeho existenci vědí a jeho služby využívají. Mají je však zafixované spíše jako služby pro mladší děti, ačkoli oficiálně je cílová skupina služby registrována pro osoby ve věku 6-26 let.

Cituji z vyjádření obyvatel lokality, vystihující tyto postoje:

„Do centra chodí moje vnučka, ale podle mne je to tam spíš pro menší. Malují si tam, chodí s nima na procházku. Co já vím, tak větší nabídka aktivit tam není.“ (obyvatelka domu č.p.123)

„Podle mně do NZDM chodí spíše mladší, starším se nezavděčíte.“ (obyvatelka domu č.p.122)

„Do NZDM dcery občas zajdou, byli jsme tam i my jako rodiče na Mikuláše. Jinak tam probíhají spíše tanečky a tak.“ (obyvatelka domu č.p.126)

Často také respondenti zmiňovali, že jejich děti využívají nabídku zájmových kroužků v ZŠ Osečná, ačkoli jsou limitováni odjezdem posledního autobusu na Náhlov.

„Děti tu hodně chodí na kroužky na ZŠ Osečná - zpěv, fotbal, počítače, sportovky. Moje dvě děti vozí přímo učitelka z kroužku florbalu z Osečné na Náhlov autem – končí pozdě, už by jim nejel bus.“ (obyvatelka domu č.p.124)

„Jedna z dcer chodí v ZŠ Osečná na volejbal a keramiku.“ (obyvatelka domu č.p.126)

V rozhovorech se také potvrzovalo, že obyvatelé zaznamenali působení o.s. Lampa v lokalitě.

„O.s. Lampa známe – vzali děti na výlet, dělají akce na Ploužnici, zvou k nim do Mimoně.“ (obyvatelka domu č.p.122)

Pozitivně je hodnoceno také působení TSP Ralska v lokalitě, v rozhovorech byla spolupráce s terénní sociální pracovníci často zmiňována s tím, že respondentům pomohla v řešení jejich potíží (nejčastěji v oblasti dluhů, ale také vzdělávání dětí a rodinných problémů.)

Do budoucna bude žádoucí službu TSP v lokalitě udržet a v ideálním případě rozšířit.

Vhodné bude také zavést službu SAS, která dosud není v lokalitě poskytována, ačkoli je zde velký potenciál pro její realizaci vzhledem k početnosti rodin s dětmi v lokalitě.

9. Vzdělání

Ploužnice

Na úvod této kapitoly zopakujeme tabulku z třetí kapitoly nastiňující poměry dosaženého vzdělání obyvatel Ploužnice, resp. procentuální zastoupení ve zkoumaném vzorku:

Typ dokončeného vzdělání	Procentuální zastoupení ve zkoumaném vzorku
--------------------------	---

neukončené ZŠ	0, 5%
ukončené ZŠ	38%
Vyučení	29%
SŠ	21%
VOŠ, nástavbové studium	1%
VŠ	0, 5%

Dle rovněž výše uvedené tabulky (kap. 3) je na Plouznici cca 58 dětí ve věku 0 – 3 roky. Těmto dětem de facto žádné školské zařízení nic nenabízí. V Kuřívodech sice je miniškolka Broučci pro děti od 2 let, ale vzhledem k tomu, že je pouze dopolední (resp. děti tu mohou i spát, ale pouze je-li jejich matka zaměstnána, a je to tedy nutné), je využívána spíše dětmi z Kuřívod. Naopak kuřívodské děti se v Broučcích nechávají až do 4 let, aby se tříleté plouznické děti vešly do školky. Ve školním roce 2012/ 2013 byly přijaty všechny děti do MŠ, loni jich bylo z kapacitních důvodů 5 odmítnuto. Plouznické rodiny jsou motivovány posílat děti do školky v Kuřívodech především svozem, které město zajišťuje. O poplatky za svoz pak ale stoupají náklady na pobyt dítěte v MŠ. 600 Kč je měsíční školkovné, 200 Kč měsíční obědy a 200 Kč měsíční svoz. Ze 40 dětí v MŠ Kuřívody je jich 17 z Plouznice. Dle výpočtu je ale na Plouznici 69 dětí ve věku 3 – 6 let. Část z nich jezdí do školek v Mimoní, část chodí do Klubíku Člověka v tísni a část zůstává doma. Předškolní děti se již alespoň mohou zapojit do části aktivit NNO a městských kroužků.

Školních dětí je na Plouznici cca 127. Opět část z nich, ovšem poměrně ještě o něco menší než v případě MŠ, dojíždí do Kuřívod, kde je ZŠ Tomáše Ježka poskytující výuku od 1. do 3. třídy. Celkem tuto školu navštěvuje 24 žáků, z čehož 10 jich je z Plouznice. Škola má kapacitu 50 žáků, a je tedy naplněna jen z poloviny. První třída se učí samostatně, druhá a třetí třída dohromady. Škola má zpracovaný ŠVP Tvořivá škola. Od Centra pro inkluzivní vzdělávání Most byl škole zpracován podpůrný školní program a poskytnuty reedukační pomůcky. Škola je omezeně využívá. Za posledních 5 let vždy jedno dítě opakovalo ročník, průměrně jednou za dva roky je jedno dítě přeřazeno do speciálních tříd pod ZŠ Mírová Mimoň. K přeřazení dochází buď po první třídě, nebo po opakování první třídy.

Valná část školních dětí dojíždí do bližší Mimoně, a to především na ZŠ Mírová, která sama o sobě mluví jako o integrační škole s 40 % žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Ve statistice školy na konci června 2013 nacházíme 46 žáků z Ralska, z čehož jich je 5 ve speciálních třídách. Škola pracuje podle ŠVP pro základní vzdělávání, zapojuje se do množství projektů, nabízí 30 kroužků, takže de facto program celodenního vzdělávání. Vzdělává také větší počet cizinců, v červnu 2013 jich bylo 15 (Vietnamci, Mongolové, Ukrajinci atd.). Zaměstnává romskou asistentku, která vykonává službu SAS i pracuje s dětmi v hodinách. Škola jí podle vlastních slov vděčí především za výrazný pokles záškoláctví. Škola má výchovné poradce na všech svých stupních, snaží se vzdělávat svůj personál. Ve třídách je přibližně 18 – 19 žáků. Ve školním roce 2012/2013 byly přeřazeny do speciálních tříd 4 děti: 1 Romka z 1. třídy, 3 neromové z 5. třídy, z 1. třídy, ze 7. třídy. Škola se potýká s výraznou migrací žáků – v roce 2013 to bylo 29 žáků, kteří se odstěhovali. K tomu přibývá fenomén jisté sezonní fluktuace – žáci žijí půl roku v Kanadě, půl roku zde. Ve školním roce 2012/2013 bylo ve škole 10 integrovaných žáků, šetřeno jich bylo 50.

Dle orientačního výpočtu ovšem v kategorii obyvatel Plouznice ve věku do 15 let zbývá ještě asi 50 dětí. Část z nich chodí na druhou mimošskou základní školu Pod Ralskem, která má pověst školy pro sociálně zdatnější, resp. školy, která se snaží odmítat romské žáky. Mnoho rodičů (i romských) toužilo po umístění dítěte na tuto školu, a ti, jimž se to podařilo, byli se školou spokojeni a oceňovali její náročnost. Strategie, jak dítě na školu umístit, zahrnuje zřetelně rasistické postupy. Romská matka vypovídá:

„ No tak já prostě dám holku jedine pod Ralsko, já tady ty jakoškoly neuznávám. No já si myslím, že když tam s ní půjde partner (gadžo), tak to dopadne dobře. Vona jako je dost po něm, to nikdo nepozná.“

Je tedy zřejmé, že 50 dětí na ZŠ pod Ralskem nechodí. Část je již čtrnácti – a patnáctiletých a jsou na středních školách. Ze ZŠ Mírová loni vycházel jeden žák z 8. třídy, jinak všichni z 9. třídy, a všichni byli do konce prázdnin umístěni na středních školách, včetně škol s maturitou. Většina žáků ZŠ Mírová pokračuje na SŠ a SOU v České Lípě.

Diskrepanci počtů můžeme přičíst ještě cizincům, kteří museli být od února 2013 vyškrtnuti na pokyn cizinecké policie z evidence měst (nadále v evidenci nesmí být nikdo, kdo není občanem ČR). Je ovšem velmi významná pro plán zřízení základní školy na Plouznici. Kolik dětí z cca 80 dětí evidovaných v okolních základních školách by školu chtělo navštěvovat? Jaká bude úroveň a pověst nově zřízené školy? Jak škola přiláká žáky i z okolí, aby

ploužnické děti nezůstávaly uzavřeny pouze ve své komunitě? Na školu jsou okolnostmi kladeny extrémní nároky na kvalitu vzdělávacího programu a přístupu k dětem, rodičům a komunitě. Kdo ji bude již ve fázi projektu garantovat? Domnívám se, že pokud má být škola na Ploužnici zřízena, je třeba začít od projektu pedagogicko-sociálního, a teprve poté hledat technické řešení. Také reakce obyvatel na projekt zřízení školy je spíše rozpačitá, většina se shoduje na tom, že se školami v Mimoni jsou spokojeni. O.s.Lampa se dokonce obává, že takováto škola by byla vyloženě „segregační“. Naopak valná většina obyvatel podporuje projekt zřízení školky a případně jeslí na Ploužnici.

Další stupeň vzdělávání dětí z Ploužnice zajišťuje dle informací ze ZŠ Mírová především českolipské „bývalé uranové“ učiliště, tedy Střední odborná škola a střední odborné učiliště, se sídlem v ulici 28. října, ale s pobočkami na několika místech, včetně Doks. Z rozhovoru s pracovníci personálního oddělení vyplývá, že tato škola děti ze SVL nebo ze sociálně znevýhodňujícího prostředí nijak speciálně nekonceptualizuje. Z našeho rozhovoru:

„Studují u vás žáci ze sociálně znevýhodňujícího prostředí?“

„Ne, takové žáky nemáme.“

„Skutečně? Paní ředitelka ZŠ Mírová mi řekla, že od nich jde většina žáků k vám, a oni mluví o 40% žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.“

„No tak to nevím. Romské děti si chodí tady ke kolegyni pro nějaké ty jejich dávky, ale to já nedělám. Jinak máme děti z Ploužnice.“

„Dobře, a jak často tyto děti odcházejí před dokončením studia?“

„Často, ale my odchody nevidujeme, jenom to hlásíme na pracák.“

„A proč si myslíte, že odcházejí?“

„No jsou líný se učit, vstávat, dojíždět. Nechce se jim. Doma taky nikdo nevstává.“

Škola ovšem ještě doplnila informace v odpovědích na otázky, které jsme zasílali několika středním školám v okolí, ale odpověděla pouze tato:

1.	Kolik žáků aktuálně studuje na Vaší škole?	k 30.6.2013 je stav 1205 žáků
----	--	-------------------------------

2.	Kolik z nich pochází z tzv. sociálně vyloučených lokalit (poznámka: <i>Jedná se o domy, případně větší skupiny domů s nízkou kvalitou bydlení, často prostorově izolované, s koncentrovaným osídlením nízkopříjmového obyvatelstva</i>), nebo z tzv. sociálně slabého prostředí (příp. odhadnout podíl)? (poznámka: <i>Většinou jde o rodiny s nižšími příjmy, nižší úrovní vzdělání a kvalifikace svých členů, více ohrožené nezaměstnaností a sociálně-patologickými jevy, s nižším sociálním statusem a nižší kvalitou života.</i>)	do 1%
3.	Pracujete u vás ve škole s těmito žáky specifickým způsobem, poskytujete jim specifickou podporu? Máte na škole asistenty pedagogů?	ano ano
4.	Kolik žáků celkově ve školním roce 2012/2013 nedokončilo studium? V jakých ročnících nejčastěji odcházejí, jaké jsou typické důvody odchodu, resp. vyloučení ze školy? Kolik předčasně ukončivších studentů je ze sociálně vyloučených lokalit (příp. odhadnout podíl)? Jsou důvody a rychlost předčasných ukončení školy žáků ze sociálně vyloučených lokalit stejné jako u žáků ostatních?	208 v 1. ročníku – důvod uvádějí : nezáměr o obor, nezáměr o studium, raději se nechají zaevidovat na ÚP nezjištěno většinou ano
5.	Eviduje škola nějak další vzdělávací a profesní kariéry svých ukončivších i neukončivších žáků? Jaká je úspěšnost absolventů při hledání zaměstnání?	spolupráce s ÚP otázka pro ÚP
6.	Co by podle vás pomohlo v tom, aby žáci byli úspěšnější	užší spolupráce odboru soc. věcí a zdravotnictví s rodiči

	v dokončování školy?	
7.	Máte o žácích informace ze ZŠ? Považujete komunikaci se ZŠ za dostatečnou?	ne
8.	Spolupracujete se ZŠ při výběru oborů jejich vycházejících žáků? Jak? Seznamují se žáci ZŠ s vašimi obory a prostředím školy již během posledních ročníků na ZŠ?	ano Dny otevřených dveří, Burza škol, tisk, náborové letáky, besedy se žáky, oboustranná návštěva škol
9.	Do jakých oborů se nejčastěji hlásí děti ze sociálně vyloučených lokalit? Pokud k Vám dochází, tak na jakých oborech studují děti ze ZŠ Mírová Mimoň a ze ZŠ Osečná? (anonymizovaně)	do učebních „H“ a „E“, více je „E“
10.	Provozuje Vaše škola také rekvalifikace pro Úřad práce? Jaké jsou vaše zkušenosti s těmito rekvalifikacemi? Kolik ze zapsaných tento kurz dokončí? Kolik z nich je ze sociálně vyloučených lokalit?	ano dobré dotaz na ÚP
11.	Spolupracujete se zaměstnavateli? Pokud ano, jak konkrétně?	ano 1. žáci abs. výcvik OV na provozních pracovištích 2. zveme firmy na Burzu škol, kde mají stánek 3. umožňujeme besedu se žáky
12.	Uvažujete o/ realizujete nějaký model firemního vzdělávání (vzdělávání dětí pro konkrétní firmu s částečně upravenými osnovami) – pokud ano, jak by měl vypadat/jak vypadá?	Ne
13.	Využívají vaši žáci stipendijních programů? Jakých? Shání si stipendia sami, přes školu nebo přes někoho jiného?	ano, stipendijní program KULK

14.	Jste vybaveni internátem? Pokud ano, využívají jej i děti ze sociálně vyloučených lokalit?	Ne
15.	Hraje jakoukoli roli při úspěšnosti studia na Vaší škole také etnicita studenta? (například: je v případě romských dětí snížena míra úspěšnosti vašich absolventů při hledání práce -pociťujete prvky diskriminace na trhu práce?)	ne dotaz pro ÚP
16.	Máte ve vzdělávacím programu Vaší školy možnost dokončení úplného základního vzdělávání pro ty, kteří opustili ZŠ dříve, než v 9.třídě?	Ne
17.	Nabízíte i tzv. E obory?	Ano
18.	Na jaké obory může na Vaší škole nastoupit dítě vzdělávané na ZŠ podle ŠVP pro praktické školy?	na všechny učební obory
19.	Umožňujete Vaším studentům přestup mezi obory různého stupně? Např. z učebních oborů na maturitní, z E oborů na běžné atp.?	Ano, z vyššího stupně na nižší. Po získání VL mohou nastoupit znovu ke studiu dalšího oboru (z nižšího do vyššího stupně)
20.	Na závěr jedna otázka v rovině idejí mimo současnou realitu: Byli byste pro prodloužení povinné školní docházky? Nebo pro uzákonění povinného středoškolského vzdělávání dětí? Jak byste si do budoucna na základě Vašich zkušeností představovali ideální praxi?	ne ne Provozní pracoviště: - lepší vybavenost vzhledem k plnění učebních osnov - větší zájem o žáky ze strany zaměstnavatelů

Z odpovědí vysvítá, že základní školství, střední školství, zaměstnavatelé a úřad práce jsou stále ještě relativně uzavřené světy, které spolu nedostatečně komunikují. Nemohou tedy komplexně řešit ani problematiku integrace dětí ze SVL.

Náhlov

Podrobné údaje k problematice vzdělávání dětí v lokalitě Náhlov jsou rozpracovány ve specifické studii situační analýzy, která tvoří samostatnou část této zprávy, konkrétně v kapitole 2.1.6. a 2.2.1.

10. Rodina

Ploužnice

Statistika pro výkony OSPODu je opět neúplná, protože úkony, které nemůže provádět nebo zahajovat pověřená osoba v Mimoni, ale zajišťuje je pracoviště v České Lípě, pak už nejsou statisticky vedeny tak, aby bylo možné stanovit počet pro Ralsko a potažmo pro zkoumané SVL. Některé části této problematiky jsou tedy pouze za celou obec III, jak ukazuje následující přehled:

Vybrané statistické údaje za SPOD celkem

celkem	2011	2012
Počet evidovaných případů Om	4840	4765
Počet evidovaných případů Nom	307	281
počet živých případů Om	2007	2038
týrané, zneužívané a zanedbávané děti	39	39
vykonané návštěvy v rodině	2733	2989
počet soudních jednání	1253	1302
počet jednání u přestupkové komise	39	44
počet jednání u orgánů činných v trestním řízení	nesledujeme	nesledujeme

Vybrané statistické údaje za kurátory pro mládež celkem

Celkem	2011		2012	
z toho	děti do 15 let	15 – 18 let	děti do 15 let	15 – 18 let
celkový počet klientů	498		477	
	171	327	185	292
trestná činnost	78		97	
	44	34	55	42
Přestupky	34		27	
	nejsou přestupky dětí do 15 let	34	Nejsou přestupky dětí do 15 let	27
výchovné problémy	144		149	
	82	62	81	68
Dohledy	18		17	
	12	6	7	10
uložená výchovná opatření mladistvým	5		8	
	nejsou tato opatření u dětí do 15 let	5	nejsou tato opatření u dětí do 15 let	8
opatření uložená dětem mladším	mladším 14 let - 7		mladším 15 let - 8	
	7	-	8	-
návrh na předběžné opatření	5		13	
	2	3	1	12
návrh na nařízení ústavní vých.	6		4	
	5	1	0	4

Případy řešené kurátory pro mládež v Ralsku– 2012

2012	trestná činnost	přestupky	výchové problémy	neomluvená absence	jiné
Ralsko	7	2	8	2	0
- z toho Ploužnice	5	0	7	1	0
-z toho Náhlov	0	1	0	0	0
-z toho Kuřivody	2	1	1	1	0

A nyní statistika z pracoviště Mimoň, která se týká už jen Ralska:

Výkon sociálně-právní ochrany dětí v Ralsku - data k 31.12.2012

Počet evidovaných spisů rodin: 79

Počet dětí v rodinách: 166

Počet kontaktů a návštěv:

Sociální šetření v rodinách: 156

Ve školách (např. účast na výchovných komisích): 78

Výslechy u policie: 7

Kontakty klientů na MěÚ (např. sepisy návrhů k soudu, poradenství, zprostředkování pomoci,..): 125

Docházka dětí na úřad (jednou týdně se dítě dostaví s kontrolou ŽK): 3 děti dochází

Výkon zvláštního příjemce dávek SSP (spojeno s platbou obědů, kontrola výdajů rodiny...): u 4 dětí

Opatrovnictví: 2 x týdně dochází klientka omezená ve způsobilosti k právním úkonům

Počet podaných podnětů k přestupkovému řízení (záškoláctví): 3

Dále OSPOD Mimoň organizuje dvakrát ročně výlet (červenec a prosinec) pro děti ze sociálně slabých rodin, přičemž polovina dětí (7 z 15) je vždy z Plouznice. Krom toho také dvakrát ročně pořádají burzu dětského oblečení v místním kině.

Z dat je zřejmé, že Plouznice představuje pro OSPOD Mimoň i pro českolipské orgány včetně kurátorů značnou porci případů, nicméně rozdílnost od okolního prostředí je spíše v koncentraci, než v problematice. Problematika rodiny a především rodin s dětmi je dalšími subjekty vnímána jako výsostná doména orgánů OSPODu. Městská terénní sociální pracovnice říká:

„Jak šlo o děti, nebo v tom nějak byly děti, tak jsem volala OSPOD, voni si to vždycky velmi operativně přebrali.“

A z druhé strany OSPOD nelibě nese konkurenci terénních sociálních služeb poskytovaných NNO, které vnímá jako nekvalifikované:

„No ta paní, co to dělá, to je naše bývalá klientka. Ona na to žádné vzdělání nemá a stejně pak ty lidi musí poslat sem. Teď jim něco naslibuje, co my pro ně nemůžeme udělat, a jsou z toho jenom problémy.“

Naopak službu NZDM vnímá OSPOD pozitivně, přesto by bylo vhodné vylepšit komunikaci mezi NNO a OSPOD. Naopak město Mimoň si komunikaci s OSPOD pochvaluje a totéž platí opačně, spolupráce se týká především ubytování rodin, nebo ještě častěji matek s dětmi, nebo dojednání podmínek, za kterých nemusí být ohrožená rodina vystěhována z bytu. Co se týče případových a rodinných konferencí: českolipské pracoviště prosazuje tuto metodiku, nicméně pouze českolipské pracoviště je oprávněno ji zahajovat a vést. Očekávání, že případové konference bude možné pořádat v České Lípě, není ovšem realistické. Někdy se tedy sezení v Lípě nahradí sezením v Mimoni, nicméně systém ještě není dobře usazen.

Se záškoláctvím se jak ZŠ Mírová, tak ZŠ Kuřívody snaží bojovat včasným podchycením problému. Ředitelka ZŠ Kuřívody se vyjadřuje:

„To se snažíme podchytit při prvním náznaku. Občas se to stane, že zaspí, a tak už prostě neprijedou. Tak já jim vždycky říkám, že další bus jede z Plouznice vo půl devátý, že rozhodně musí dítě dorazit. No nebo jsme tu měli případ dítěte v péči tatínka a dítě ráno řeklo, že se mu do školy nechce, tak tatínek mu dovolil zůstat doma. No ale tam je to složitější, to bude asi na přeřazení do speciálky.“

ZŠ Mírová řeší problematiku záškoláctví především zaměstnáváním romské asistentky, která chodí do rodin. Ředitelka ZŠ se domnívá, že by se mělo více pracovat s rodiči, s rodinami:

„Tak ono je těžké chtít po dětech, aby dodržovaly termíny, hodiny, dohody, když to je něco, co jejich rodiče taky vůbec neumí a my je to v prvním plánu učit nemůžeme.“

Nejbližší středisko rané péče je v Liberci a podle pracovnice OSPOD nikdo z klientů z Plouznice nemá čas a peníze tam dojíždět. Podobné je to se Střediskem výchovné péče a

pomoci tělesně postiženým – všechna tato centra jsou v Liberci a nemají ani detašovaná pracoviště v dostupnější České Lípě.

Náhlov

Co se týče působení OSPODu na Náhlově, vyjádřily se pracovnice sociálního odboru města Mimoň takto:

„Agendu SPOD – tedy výchovné problémy a dohledy v rodinách – v tuto chvíli na Náhlově neřešíme vůbec. Maximálně poskytujeme poradenství, když klienti přijedou sami do Mimoně. Jsou sem za námi zvyklí chodit, mají to blíž, než do České Lípy. Nejčastěji sepisujeme klientkám návrhy na určení výživného nebo například zvýšení výživného.“ (pracovnice sociálního odboru města Mimoň)

Co se týče případů záškoláctví, shodli se jak zaměstnanci ZŠ v Osečné, tak pracovnice sociálního odboru v Mimoně, že se jedná pouze o výjimečné případy. Podle pracovnic sociálního odboru se *„vloni vyskytl jeden případ záškoláctví z Náhlova, ale v limitu do 25 hodin. Jinak v této věci ale škola komunikuje přímo s pověřeným odborem v České Lípě.“* (pracovnice sociálního odboru Mimoň)

11. Bezpečnost

Ploužnice

Základní statistiku trestné činnosti na Ploužnici nám poskytla Policie ČR, která má služebnu v Mimoně.

	do konce srpna 2013	za roky 2009 - 2012
počet majetkových trestných činů	15 trestných činů, 38 přešupků	171 trestných činů, 449 přešupků
z toho krádeže	9 trestných činů, 38 přešupků	145 trestných činů, 449 přešupků
z toho vloupání	6 trestných činů	26 trestných činů
počet násilných trestných činů	1 trestný čin	21 trestných činů
počet „drogových“ trestných činů	0	3 trestné činy

Policie ČR neneviduje žádné extremistické, ani pravicově extremistické trestné činy či přestupky na Plouznici. Z rozhovoru s příslušníkem Policie ČR i ze statistiky je zřejmé, že zcela převažuje majetková trestná činnost. Dále je policie často volána k řešení sousedských sporů:

„No to víte, voni jsou všichni doma, málokdo má práci, tak se prostě hádají, chlapi se servou na chodbách, nebo chlap s ženskou dělají virvál, porušování domovní svobody, takový věci tam řešíme nejčastěji.“

V okolí Plouznice také dvakrát zasahovala protidrogová centrála, v okolí se pěstuje marihuana:

„Tak ty podmínky jsou tady na to ideální.“

Policie si pro sebe rozděluje Plouznici na tři oblasti – na letiště, sídliště a domky za cestou. Na letišti se nejvíce řeší krádeže, na sídlišti sousedské spory a v domcích vloupání.

Počet policistů se neustále snižuje, před 3 lety ještě místní sbor čítal 25 osob, před rokem 18, nyní již jen 14. Policisté si chválí spolupráci s městskou policií, a potažmo přes policii i s městem.

Také rozhovory s obyvateli poskytují mnoho materiálu pro popis drobné kriminality a neuspokojivých vztahů, které přerůstají ve vzájemné napadání. V těchto kontextech se také asi nejvýrazněji projevuje napětí mezi romskými a neromskými obyvateli. Uvádím několik citací:

„Tak my jsme tady měli incident, partner musel na komisi města kvůli tomu. Prostě tady bydlel vedle nás takovej starší pán, sám, no a to byl známěj potíživista. Ten si prostě stěžoval, nadával, na co mohl. A když jsme se sem nastěhovali, tak samozřejmě já jsem pro něj byla okamžitě cikánská svině s harantem, ještě se psem. A to von vždycky číhal za dveřma, až půjdu, a řval na mě, že já nevím, že můj pes moc dupe a podobný. No tak já jsem to nechávala bejt, že jo. Jenže jednou šel Karel se mnou, von ho neviděl a teď zas začal něco. Karel to slyšel, neudržel se a dali se do sebe. No naštěstí přišel zeshora souseď, ten je rozerval. No ale ten taky říkal: Mojí ženský, kdyby někdo takhle nadával, tak už se z těch schodů nesebere. Jenže pán se nechal hospitalizovat pěkně na deset dní, takže jsme to museli všechno platit. Tak jsme tady pak s Karlem seděli a já mu povídám: Tak co? Stálo nám to za to? No naštěstí už se někde odstěhoval.“

„Bezpečno tu není. Byly tady incidenty mezi dvěma romskými skupinami. Já se do toho snažím nemontovat. Kdybyste něco špatnýho řekla, tak by to asi moc dobře nedopadlo. Nezamotávám se do diskuzí, já jim nějak nevěřím.“

„Jako bezpečno tu snad celkem je. Samozřejmě ti mladí tady rádí, dělají bordel, ale jako to není nějak... jo když vykopali kabely, nikde nesvítily lampy a já si svítala mobilem na cestu v pět do práce, tak to mi přišlo nebezpečný, že někde spadnu. Nevím, ale to nejsou jenom Romové, to jsou prostě ty mladí, který nechtěj dělat. Stojej tady všude, jak kdyby čekali, až pojedou vlak. To mě teda dost štve, když jdu sedřená z práce a vidím je.“

V rozhovorech se také často zmiňují zkušenosti s policií, se státní spíše kladné, s městskou ambivalentní:

„My osobně problém s bezpečností nemáme. Já se o děti bojím, takže je sama moc nepouštím. Ale měla by se víc hlídat rychlost projíždějících aut. Městská tu chytá, ale mohla by ještě víc.“

„Kriminalita tu je, drobné loupeže, krádeže. Policie má pověst dobrou i špatnou, mně tady vykradli auto, všichni věděj, kdo to byl, a policie nic neudělala.“

„Městská policie je prima, ty státní akorát machrujou.“

„Městská policie není k ničemu, musím si tu pořádek dělat sama.“

Na dotaz po bezpečnosti se často, skoro u 40 % dotazovaných, objevují výpovědi o drogách:

„Kvetou tu drogy, půjčování peněz a pak se to vymáhá. Ta policie s tím nic nesvede.“

„Není bezpečno. Drogy teď hodně tvrdé. To víte, ty rozpadlé baráky, to je pro ně ráj. Nebezpečné je to na chodbách, v baráku i na ulici. Městská to nemá šanci uhlídat.“

„Fetujou už dvanácti, třináctiletý děti. Tady naproti oba rodiče jedou v drogách.“

„Drogy tady jsou, to je jasný, ty mladý s tím kšeftujou. Člověk radši dělá, že to nevidí.“

„Drogy tu jsou, děti si musíme hlídat, sami ven nesmí. Na druhou stranu, kde nejsou?“

Závěrem je tedy nutné konstatovat, že jakkoli kriminalita vyskytující se na Ploužnici nezahrnuje nejzávažnější trestné činy a nikdo také nemluví o působení nějakých mafií atd., je množství drobné kriminality a sousedských třenic jedním z nejvíce nepříjemných rysů života na Ploužnici.

Náhlov

V rozhovorech s obyvateli lokality nebylo zaznamenáno, že by byl na Náhlově problém s bezpečností, naopak respondenti kladli Náhlov do protikladu s velkými anonymními sídlišti. Také statistiky OOP PČR Mimoň potvrzují tento pocit klidného soužití vesnického charakteru v osadě Náhlov:

Trestné činy Náhlov (podle údajů OOP PČR Mimoň):

2010 – 1x majetkový

2011 – 2x majetkový + 1x neplacení výživného

2012 – 7x majetkový + 1x porušování domovní svobody – přičemž „vše jde na vrub jedné osoby, která je v současné době ve vazbě“

2013- statistika není uzavřena, ale dosud zde v tomto roce nebyl spáchán žádný trestný čin

Důvěru v policii může zvyšovat i skutečnost, že velitelem MP je místostarosta Ralska, který má sám v Náhlově příbuzné.

12. Shrnutí: Problémy a jejich souvislosti

Ploužnice

Pro identifikaci hlavních problémů je podle mne důležité sledovat vývoj současné situace:

- 1) Sídliště vzniklo v oblasti, kterou minula velká industrializace 19. století a již před první světovou válkou byla velmi chudá, obyvatelé se tu živili sezonním dojížděním za prací. Území bylo dále devastováno odsunem německého obyvatelstva, zřízením vojenského prostoru, obsazením vojenského prostoru sovětskými vojsky a zrušením vojenského prostoru. Všechny, ačkoli problematické, identity prostředí a jeho obyvatel byly ve 20. století v rychlém sledu obráceny vniveč.
- 2) Sídliště leží uprostřed lesů a rozvalin vojenských budov, není integrováno ani do Mimoně, ani do Ralska, spojení není uspokojující.
- 3) Panelákové byty jsou malé, susedství těsná, vybavenost sídliště nízká, vztahy napjaté.
- 4) Byty jsou levné a kvalita bydlení nízká, tudíž i obyvatelstvo, které je tím či oním způsobem „dohnáno“ k tomu se sem nastěhovat, je sociálně-ekonomicky to nejslabší. Kdo může, stěhuje se pryč, migrace je velká, i kyvadlová (Kanada – Ploužnice a zpět), tudíž místní obyvatelé takřka nejsou nositeli snah o zlepšení jejich života, zásahy přicházejí zvenčí.
- 5) Postupně se vytváří pověst Ploužnice jako ghetta, potažmo romského ghetta.
- 6) Získat zaměstnání v regionu je od krachu vlastně všech středních podniků v Mimoni a uzavření uranových dolů extrémně náročné.
- 7) 37% obyvatelstva jsou nezaměstnaní, musí vyžít z dávek, dostávají se do dluhů, žijí ve strachu před vystěhováním, nemohou platit žádné nadstandardy (typu ZUŠ) dětem, často ani základní vybavení. Složitá dětství snižuje šanci dětí dostat se do lepší sociálně-ekonomické situace.
- 8) Těžké životní podmínky napomáhají nárůstu kriminality, závislostí, zdravotních a psychických potíží, vedou k frustraci a rezignaci.

Náhlov

Souhrnně řečeno, v lokalitě Náhlov je hlavním problémem kumulace těchto faktorů:

- 1) prostorová odloučenost lokality v kombinaci s nedostatkem pracovních příležitostí přímo v místě

- 2) roztržitěná skladba soukromého vlastnictví bytového fondu a pozemků v lokalitě při současné neexistenci institucí správy domu (domovní orgány, společenství vlastníků), vedoucí k chátrání domů a technické infrastruktury
- 3) zadluženost obyvatel, vedoucí k exekucím na majetek (byty) a platy, což devalvuje příjem ze stálého zaměstnání a celkově rodiny devastuje
- 4) absence občanské vybavenosti
- 5) komplikovaná dopravní obslužnost, která je významnou překážkou stálého zaměstnání obyvatel lokality a také dalšího vzdělávání dětí z lokality. Jedinou možností dostat se za prací, nebo například k lékaři, je často domluva několika pracujících na spoluužívání osobního automobilu.

13. Porovnání situace v rámci lokalit a mimo ně

Ploužnice

13.1 Potíže v obci, jak je vidí obyvatelé

Jak jsem psala již v úvodu této studie, obyvatelé Ploužnice lze podle přístupu či náhledu na vlastní situaci a situaci obývané lokality rozdělit do dvou táborů – jedni se snaží svou situaci vidět pozitivně a bydliště svým způsobem hájí, druzí vidí svou situaci jako bezvýchodnou a bydliště považují za svého druhu past (což ovšem neznamená, že by se nestrachovali, že i o toto bydliště přijdou).

V prvním táboře najdeme typicky mladé rodiny, kde matka je často na mateřské dovolené a prostorová odloučenost sídliště ještě není tak palčivý problém, protože matka může zajistit dojíždění s dětmi do MŠ, k lékařům, na kroužky. Otec pracuje a vítá, že současné bydlení je levné, že náklady lze pokrýt, případně že se dá něco i ušetřit s vidinou přestěhování se do lepšího, ideálně do rodinného domku někde v okolí (Hradčany, Ploužnice přes cestu, Hvězdov atd.). Tito lidé se často identifikují s obývaným prostorem ve smyslu, že se považují za zdejší, že mají rádi zdejší kraj, Podralsko, ne že by měli rádi výhradně Ploužnici, ale širší okolí, kde by také chtěli zůstat:

„Jednou bychom chtěli domeček, někde tady, my jsme místní, můj muž je z Hradčan a já jsem z Kuřívod. Ale nechcem hupsnout do hypotéky, abychom pak zjistili, že ji nemůžeme splácet. Mě to tady jako zatím, nechci říct vyloženě, že vyhovuje, ale zase plno lidí řekne: Na Ploužnici bych nebydlel, tam je to samej Cikán. Ale voni se taky nedaj všichni házet do jednoho pytle.“

Další zástupci pozitivního tábora jsou ti, kteří zjistili, že na jiné bydlení de facto nemají a že je třeba přijmout toto jako dobré východisko. Často jsou to lidé, kteří buď nemohli stabilnější bydlení najít, nebo se zadlužili a odchodem z předchozího bydliště na Ploužnici situaci stabilizovali:

„My jsme se stěhovali aspoň jednou za půl roku. Nejdřív u našich, pak u jeho na baráku, tam nás sestra jeho vyhodila, tak jsme se zas museli vrátit k našim. Pak jsme našli takovej podnájem v Mimoni, ale u soukromníka, ten nás mohl vyhodit ze dne na den a to už jsme měli druhý dítě, tak naštěstí jsme pak dostali od města nájemní smlouvu sem.“

„My jsme měli tady kousek barák. No ale měli jsme strašně nevýhodnej úvěr na to a to se prostě nedalo splácet. Já dělám, manžel dělá, dítě máme jenom jedno, ale to se nedalo. Tak jsme to radši honem prodali, než bychom z toho ještě měli nějaké dluhy. Tak jako je nám to líto, holka to tam milovala, koně všechno, ale vono to tam není daleko, chodíme se tam projít, koupila to manželova sestřenice vlastně. A tady jsme si koupili zahrádku, máme tam i domeček, takže v létě se tam dá třeba i přespat, a to pak jsou děti v sedmým nebi.“

Do této skupiny těch, kteří přijímají bydlení na Ploužnici jako v podstatě dobré řešení, také patří čím dál tím více důchodců:

„Nám to tady po finanční stránce vyhovuje. Proč bychom měli v Lípě platit 10 až 11 tisíc a kdoví, kam by se to ještě vyšplhalo? Akorát bychom potřebovali ještě nějaký sklep nebo tak, protože tady je to dost nacpaný. Zavařeniny a kompoty mám i v šatní skříni v ložnici. No von tady sklep teda je, ale tam se trochu bojím to dát, je v tom spousta peněz. I když je fakt, že se tady nechávají i věci venku nezamčený, že ti Cikáni se tu všichni znaj a asi si nedovolej moc krást, že by jim někdo hned vyflákal držku. Pojd'te se podívat, tady jsme udělali krmítka před domem a už nám sem chodí aspoň tři veverka.“

„Já jsem tady spokojená, já už jsem sama, tak nic nepotřebuju. A já tady taky moc nejsem, spíš různě cestuju, dokud to jde.“

Názorový mezitábor tvoří lidé, kteří „by tady byli spokojeni, kdyby“. Ono kdyby se týká buď vybavení sídliště (obchody, služby, dopravní obslužnost, zateplení bytů), nebo (a to častěji) jeho obyvatel. Jako příčinu nespokojenosti tito (výhradně neromští) obyvatelé explicitně formulují:

„Bylo by to tu dobrý, kdyby tu nebylo tolik těch hybridů, nepřizpůsobivejch, jak se dneska říká.“

„Cikáni mi tu vaděj – nemakaj, řvou, všude dělaj bordel a kradou. Vykrádaj auta, sklepy, kopou kabely, furt kradou.“

„No Cikánů je tu až dost. Tady seděj na lavičce u nás pod okny a já musím mít zavřené okna, abych aspoň slyšela televizi. A to nemluvím o tom, že bych se někdy po noční třeba i ráda vyspala. To nemám šanci.“

„Vadí mi netolerantnost spoluobčanů. Včera jsem měla otevřené okno, přišla jsem do místnosti a tam byl takovej smrad, že jsem furt nechápala, o co jde. Až pak přišel syn a říká: No jo, venku kouřej trávu. Tak jsem na ně vylítla, ať jdou aspoň kus od baráku, a to jste měla slyšet, co všechno mi řekli. To já ani neznám takový slova. A jak jsou sprostý na děti! To je hrozný. Tohle je tady nejhorší. Cikáni prostě nikoho respektovat nebudou, protože voni se na nás koukaj jako na nějakej pohl. Voni jsou jako něco. Se podívejte, nikdo z nich nedělá, ale každej tejděn nosej domů takový nákupy, že já takovej nemám za měsíc. Tak z čeho to asi platěj?“

Podobný agresivně protiromský diskurz je rovněž součástí výpovědí tábora těch, kteří se k bydlišti staví vyloženě negativně:

„Prostě tady se nedá normálně existovat. To je takovej ksindl, že já vám říkám, ten Hitler to udělal špatně: nejdřív měl poslat do plynu tyhle a pak teprve ty židáčky.“

V pozadí těchto výpovědí je třeba vnímat přiznanou nebo nepřiznanou skutečnost, že nositelé negativistických diskurzů nemají reálnou šanci se z Plouznice odstěhovat. Levnější bydlení by stěží někde sehnali a se svými příjmy a často s dluhy, v důchodovém věku, nebo v invalidních důchodech, bez zaměstnání atd. se zkrátka stěží mohou někam dostat.

Bude velmi náročným úkolem najít smysluplný cíl pro tuto skupinu, který by ji mohl zapojit do aktivit vedoucích k zlepšení kvality života na Plouznici.

13.2 Potíže v obci, jak je vidí zastupitelé

Jak předchozí, tak současné vedení města se shoduje na tom, že sociální exkluze je jedna z hlavních otázek, které musí město řešit. Má zpracovaný komunitní plán sociálních služeb, akční plán města na léta 2013 – 2015. Koneckonců i úspěšná přihláška města do spolupráce

s Agenturou je znakem toho, že ze strany města se jedná o skutečný zájem a ochotu spolupracovat.

Práci stěžují třenicemi mezi dvěma stranami v zastupitelstvu, kde často převládá jakási „stranická“ logika nad logikou řešeného problému, na které by se asi zastupitelé spíše shodli, ale neudělají to kvůli osobním animositám.

Další otázkou je, nakolik jsou jednotlivé projekty v boji proti sociální exkluzi realistické, dobře promyšlené, integrované v komplexní provázaný plán. Obyvatelé si celkem často stěžují, kolik jim toho zastupitelé už naslibovali a máloco bylo realizováno. Řešení problematiky sociální exkluze ze strany zastupitelstva je tak obyvateli viděno jako populistické:

„ No jo, to tady naslibujou vždycky před volbama, co všechno bude. Kolikrát já už slyšela, že tu bude školka a Penny a doktor, aspoň dvakrát týdně. To je prostě obchodování s hlasy.“

13.3 Vztahy a možnosti participace – uvnitř sídliště

Vztahy uvnitř sídliště jsou jednou z nejproblematičtějších stránek života na Ploužnici, jak dokazují citace z předchozí kapitoly. Společná identifikace obyvatel Ploužnice neexistuje a cesta k ní nebude jednoduchá. Platné jsou identifikace etnické, které nemusí být jen negativně konotovány a dají se jistě využít v duchu multikulturalistických postupů budování vzájemného respektu a obohacování se svými specifickými. Již dnes existují fotbalové zápasy např. mezi Romy, Mongoly a Ukrajinci. Sousedské slavnosti, výměna kulinářských specialit, etnické kulturní akce, koncerty, komunitní projekty, pozitivní medializace zajímavých rysů života na Ploužnici – to vše jsou aktivity, které by mohly pomoci obyvatelům najít na bydlení na Ploužnici i něco pozitivního. Výrazně ovšem chybí zázemí pro komunitní setkávání. Jednoznačně pozitivní efekt má také zaměstnávání místních lidí v místě, a proto by mělo smysl podporovat snahy o zřízení místní sociální firmy, podporovat drobné místní podnikání atd.

Kapacity pro větší zapojení místních obyvatel do řešení neuspokojivé situace zde vzhledem k nezaměstnanosti značné části produktivní populace jistě jsou. Například stavební úpravy, které je třeba na Ploužnici dělat, a je jich mnoho) by rozhodně alespoň částečně měly být dílem místních. Neměla by se také opomíjet možnost zorganizovat dobrovolnickou práci ve prospěch komunity, jakkoli především je třeba hledat místním možnostmi placené práce.

Všechny projekty by se měly maximálně snažit o zřizování pracovních míst, byť jen částečně úvazkových.

13.4 Vztahy a možnosti participace – vně sídliště

Bezprostřední okolí SVL bylo zkoumáno díky rozhovorům s obyvateli bytovek a rodinných domků na Ploužnici (přes silnici) a díky rozhovorům na pile, která si pronajímá hangáry na bývalém vojenském letišti a minimálně polovina jejich zaměstnanců je z Ploužnice.

Obyvatelé bytovek a domů prakticky nemají s obyvateli sídliště kontakty. Oni na sídliště nechodí, maximálně do vietnamského obchodu, a i to výjimečně. Obyvatelé bytovek jsou většinou zaměstnanci či potomci zaměstnanců bývalých vojenských lesů a vojenských statků, pro něž také tyto domy byly v šedesátých letech postaveny. Bytovky patří Ralsku a nájemníci zde mají stejný nájem jako na sídlišti. Na rozdíl od obyvatel sídliště jsou si vědomi jisté místní identity, mají vzpomínky na dětství na Ploužnici, které vypadá v popisech takřka idylicky:

„Tady ty bytovky obývají samí domorodci. Ploužnice vlastně byla jen tyhle dvě bytovky, které se postavily pro zaměstnance vojenských statků a pro lesáky. Ty vilky kolem byly taky buď od lesů nebo od vojáků.

Tak tady byl vždycky klidný život, odjakživa to byl vojenský prostor, propustky jsme měli už jako děti. Dětství jsme tu měli úžasný, měli jsme tu všechno, obchod byl na každý vesnici a prostě takový dětství v lese to bylo. Bylo to tu bezvadný, dokud nepřišli Rusové, to už byl konec, všichni český lidi zmizeli, všechny vystěhovali z minuty na minutu. My jsme bydleli v Kuřívodech. Za náma stáli buldozery. V Kuřívodech všechno zabrali Rusové. Letci šli do Prahy nebo do Mimoně. Statky i lesy fungovaly dál, ty zanikly až po roce 89. Pak přijel Kocáb na jeden den, byla tu manifestace, rozpustilo se to a za půl roku byli pryč. No jedna ženská mi řekla, že se vrátěj a že nás ještě naučej jíst kamení.“

Na dotaz po vztazích s obyvateli sídliště všichni zaprvé zřetelně a různými způsoby vytvářejí distanci od stigmatizované společnosti a zadruhé poukazují na problémy, které jim sídlištní obyvatelé způsobují.

Vytváření distance:

„Vztahy tam žádný nemáme, my se spíš snažíme k nim přistupovat s co největším odstupem. Nikdy se nám teda nestalo nic špatnýho, i když párkrát se něco vykradlo. Ale prostě určitý odstup si zachováme. Nebo takhle: se mnou chodili Cikáni do školy, do práce, kdybychom se

potkali, padli bychom si kolem krku, jo? Ale to co teď vláda udělala, že jim dala různý výhody a pak je sestěhovala do ghett, to já nepochopím. Buď je to dobou, že člověk slyší, co voni jako dělaj a tak má ten odstup. No nemusím je. Teď tady sousedka si koupila takový nový pěkný botky a šla tady na návštěvu jedna odtamtud a botky zmizely. Tak taky to nemusela být ona, ale zrovna ona prošla, tak se řeklo, že to udělala ona.“

„Tak my tady s Ploužnicí nemáme nic společnýho, my už patříme k Mimoni.“ (Několik domků v blízkosti sídliště skutečně katastrofálně už patří k Mimoni.)

„No já jsem tam nebyl snad vod dob ruský armády. Mně to stačí takhle z dálky.“

Problematizace sídlištních:

„ No tak je to takový nepříjemný, když tu choděj. Voni teď objevili, že tu rostou houby, tak jako tady víc choděj, koukaj.“

„Jednou mi tady ukradli trubku. Já jsem tady měl ale velkou trubku kovovou na svod vody, ta měla v průměru 50 cm. No a taková máma se synem to vytáhli ze země, já nevím, jak to udělali, ta trubka byla těžká pro dva silný chlapy, naložili to na kočárek a už s tím ujížděli. Jenže soused je viděl tady, tak mi to hned volal, tak jsem je ještě dostihl před vratama Sběrnejch surovin. No tak museli, chudáci, trubku vrátit.“

„Jo byli jsme tady vlastně vyloupený, někdo se nám vloupal tady do toho zahradního domku, ale to byl nějakej pán takovej vyloženě mentálně postiženej. Já jsem tam šel, houknul jsem na něj, co tam dělá, a ten prchal, ještě se omlouval. No ale dveře vylomit uměl, to je teda pravda.“

Z úryvků je patrné, že lidem bydlícím v okolí SVL jde v první řadě o to se od SVL distancovat, nadřadit se jejím obyvatelům, resp. znemožnit okolí jakékoli srovnávání. Proto je celkem nepravděpodobné, že by tito lidé chtěli participovat na řešení problematiky SVL. Celá věc by musela být přerámována tak, aby pro okolí SVL byla přijatelná.

Jedním z mála případů spolupráce obyvatel okolí SVL s lidmi ze sídliště je pila na letišti. Pila funguje už víc jak 10 let a poptává lidi bez kvalifikace na hrubou dřevařskou práci, takže vcelku bez problémů zaměstnává mnoho lidí z Ploužnice. Spolumajitel firmy o této spolupráci hovoří:

„S těmadle lidma to nejde si je vzít jako zaměstnance, jsou na dohodu na živnosták. Romů jsme tu měli dost, ale nikdy jsme nemuseli nikoho vyhodit. Často odešli sami, protože to nezvládali každý den tu být na šestou a fakt tady makat. Ale zase díky tomu, že tady fakt ty lidi zaměstnáváme, tak jako nemáme problémy, leta se nám nestalo, že by tady někdo chtěl krást.“

„Kdybysme měli volnější ruce, co se týče pozemků, tak bysme tu chtěli udělat sušárnu, a to by zaměstnalo minimálně 20 lidí. Jenže kraj nám akorát tak zvyšuje nájem.“

Pila je tak zajímavým modelem vivendi okolím se sídlištěm, který stojí nejen za podporu, ale může být i inspirací dalším.

Náhlov

Této problematice ve vztahu k osadě Náhlov je věnována kapitola 5 specifické studie, která je samostatnou součástí situační analýzy.

14. Specifická studie

z praktických důvodů je zařazena až na konec situační analýzy jako samostatný text

15. Závěr

15.1 Klíčové elementy dynamiky sociální exkluze

Ploužnice

- 1) Sídlíště vzniklo v oblasti, kterou minula velká industrializace 19. století a již před první světovou válkou byla velmi chudá, obyvatelé se tu živili sezonním dojížděním za prací. Území bylo dále devastováno odsunem německého obyvatelstva, zřízením vojenského prostoru, obsazením vojenského prostoru sovětskými vojsky a zrušením vojenského prostoru. Všechny, jakkoli problematické, identity prostředí a jeho obyvatel byly ve 20. století v rychlém sledu obráceny vniveč.
- 2) Sídlíště leží uprostřed lesů a rozvalin vojenských budov, není integrováno ani do Mimoně, ani do Ralska, spojení není uspokojující.
- 3) Panelákové byty jsou malé, sousedství těsná, vybavenost sídlíště nízká, vztahy napjaté.
- 4) Byty jsou levné a kvalita bydlení nízká, tudíž i obyvatelstvo, které je tím či oním způsobem „dohnáno“ k tomu se sem nastěhovat, je sociálně ekonomicky to nejslabší. Kdo může, stěhuje se pryč, migrace je velká, i kyvadlová (Kanada – Ploužnice a zpět), tudíž místní obyvatelé takřka nejsou nositeli snah o zlepšení jejich života, zásahy přicházejí zvenčí.
- 5) Postupně se vytváří pověst Ploužnice jako ghetta, potažmo romského ghetta.
- 6) Získat zaměstnání v regionu je od krachu vlastně všech středních podniků v Mimoně a uzavření uranových dolů extrémně náročné.
- 7) 37% obyvatelstva je nezaměstnaná, musí vyžít z dávek, dostává se do dluhů, žije ve strachu před vystěhováním, nemůže platit žádné nadstandardy (typu ZUŠ) dětem, často ani základní vybavení. Složitě dětství snižuje šanci dětí dostat se do lepší sociálně-ekonomické situace.

- 8) Těžké životní podmínky napomáhají nárůstu kriminality, závislostí, zdravotních a psychických potíží, dochází k frustraci a rezignaci.

Náhlov

- 1) prostorová odloučenost lokality v kombinaci s nedostatkem pracovních příležitostí přímo v místě
- 2) roztržitá skladba soukromého vlastnictví bytového fondu a pozemků v lokalitě při současné neexistenci institucí správy domu (domovní orgány, společenství vlastníků), vedoucí k chátrání domů a technické infrastruktury
- 3) zadluženost obyvatel, vedoucí k exekucím na majetek (byty) a platy, což devalvuje příjem ze stálého zaměstnání a celkově rodiny devastuje
- 4) absence občanské vybavenosti
- 5) komplikovaná dopravní obslužnost, která je významnou překážkou stálého zaměstnání obyvatel lokality a také dalšího vzdělávání dětí z lokality. Jedinou možností dostat se za prací, nebo například k lékaři, je často domluva několika pracujících na spoluužívání osobního automobilu.

15.2 Identifikace slabých míst místní integrační politiky

Integrační politiky se chápou především město Ralsko, které si vyžádalo spolupráci s Agenturou. Slabiny této politiky spočívají především v politické nejednotnosti zastupitelů a jisté nedotaženosti koncepce, což jsem popsala v oddíle 13.2.

Slabiny státní integrační politiky se zde projevují tíživě především v zahlcenosti Úřadu práce vlastní agendou a tím pádem v malé míře efektivity pomoci nabízené tímto úřadem, v nedostatečné komunikaci mezi úřadem práce a sociálním odborem. Nedostatečná je rovněž komunikace mezi základním a středním stupněm školství a následně mezi školami a zaměstnavateli.

Integrační politika, kterou provozují NNO, strádá nejistým, projektovým financováním, stejně jako negativně pojatou konkurencí mezi státními a nestátními poskytovateli sociálních služeb.

15.3 Identifikace oblastí, ve kterých je nutné intervenovat

- 1) Vytvoření možností pro identifikaci obyvatel sídliště se svým bydlištěm a sousedskou komunitou (viz 13.3)
- 2) Vylepšování bytového fondu - zvětšení alespoň některých bytů, zateplení, odstranění příčin plísni, zvukové izolace, zásahy v zájmu úspor energie

- 3) Vylepšování vybavení sídliště hmotnými i nehmotnými statky – komunitní prostor, školka, služby, obchody, nebytové prostory, hřiště, bezpečná silnice, omezení dopravy, zahrádky, odstranění ruin, nabídka volnočasových aktivit, NZDM, využití přírodního prostoru
- 4) Zlepšení spojení s okolím – chodník a cyklostezka do Mimoně
- 5) Zvyšování zaměstnanosti obyvatelstva – sociální firma, investoři, podpora existujících podnikatelů
- 6) Podpora kvality vzdělání a dokončování středních škol u studentů ze SVL
- 7) Podpora oddlužování obyvatelstva
- 8) Aktivizace obyvatelstva ve prospěch společného bydliště
- 9) Koncepční a dlouhodobá práce s rodinami – zavedení služby SAS
- 10) Zajištění politické shody na prioritách integrační politiky
- 11) Odstraňování rasových a sousedských tenzí, zajištění pocitu bezpečnosti obyvatel
- 12) Zajištění efektivní komunikace mezi státním, nestátními a obecními subjekty zapojenými do řešení problematiky
- 13) Zajištění přílivu inovativních postupů a strategií, se kterými místní aktéři nejsou seznámeni

Příloha 1

Scénář rozhovoru – Ploužnice

1. Jak se vám tady bydlí? Co vám zde vadí? Co byste potřebovali co se týče služeb, vybavení, trávení volného času, kvality bydlení? Co se stane s neobydlenými domy?
2. Kam musíte dojíždět a za čím?
3. Vztahy v lokalitě a mimo ni. Sousedské vztahy a vztahy mezi komunitami (etnickými), napětí
4. Migrace. Nakolik se tady lidé stěhují? Jsou tu nějakí „starousedlíci“, jaké mají postavení, znáte se s nimi?
5. Bydlení. Jste spokojeni s tímto bydlením? Jak často tady lidi přijdou o bydlení? Vyskytují se tu tzv. dlouhodobé návštěvy? Kam lidi jdou, když tady přijdou o bydlení? Jsou tu bezdomovci? Jak se tady rozdělují byty? Je problém získat byt? Proč? Jsou pravidla rozdělování bytů a odnímání bytů spravedlivá?

6. Za co nejméně utrácíte? Kde nakupujete? Jak to tady chodí, když někdo neplatí nájemné? Jak se nájemné platí? Posíláte to na účet městu, nebo platíte hotově? Je tu zvykem tzv. institut zvláštního příjemce, to znamená posílání peněz z práce nebo z úřadu práce rovnou městu za nájem?
7. Zaměstnan . Kde tady lidé pracují? Za jakých smluvních a platebních podmínek? Funguje tu pracovní agentura? Dá se tu nějak přivydělat? Je tu hodně nezaměstnaných? Dá se tu práce sehnat? Kdo vám pomůže, když sháníte práci, jak s vámi jedná. Vycházíte se současnými příjmy?
8. Využíváte nějaké sociální služby? Víte, co byste mohly využít? Oceňujete je?
9. Vzdělání. Jaké jsou v okolí školy, jaké volíte pro své děti, jaké máte zkušenosti se školou? Záškoláctví, střední školy, předčasné ukončování školy, přecházání na praktické školy.
10. Máte nějaké problémy v rodině? Pomáhají vám instituce, NNO?
11. Je tu podle vás bezpečno? Kde je to problematické a proč? Zkušenosti s městskou a státní policií.

Příloha 2

Scénář rozhovoru – obyvatelé Ploužnice

- 1) Hlavní problémy lokality z pohledu obyvatel, hodnocení činnosti institucí v řešení těchto problémů
  - Jak se vám zde žije? Co vás nejméně trápí? Co by se dalo zlepšit? Co je pro to třeba udělat? Co je podle vás největší překážka?
  - Co byste chtěli změnit? Co by vám pomohlo – ze strany města, státu, NNO?
  - Co vám zde nejvíce chybí?
  - Využíváte nabízených služeb TSP, dochází děti do komunitního centra?
- 2) Bydlení
  - Jste zde přihlášení k trvalému bydlišti? Pokud ne, jaké jsou důvody? Umožňuje to majitel?
  - Stav bytů – je podle vás úroveň bydlení přiměřená ceně?

- Jakým způsobem majitel vybírá nájem? Zasíláte složenkou na jeho účet? Vybírá nájem osobně? K jakému datu?
- Je pro vás výše nájmu dostupná?
- V případě dluhu na bydlení - po jaké době a jak majitel vzniklý dluh řeší? – Umožňuje splátkový kalendář, nebo je využíván institut zvláštního příjemce? (dávky na bydlení zasílány přímo na účet majitele?)
- Funguje zde nějaký systém odpracovávání dluhů? Jak?
- Hrozí vám vystěhování z důvodů exekučního nařízení? Pokud ano, jak budete řešit?

3) Zaměstnání

- Jak a kam odsud děti docházejí do školy, lidé do zaměstnání?
- Pracuje někdo na zdejší farmě? Jedná se o zaměstnání na klasickou pracovní smlouvu, nebo o příležitostné přivýdělky, sezónní práce? Jaká je výše odměny?
- Kde jste pracoval během posledních 3 let? (typ, platové podmínky, smluvní)

4) Rodina, děti, volný čas, vzdělávání

- Kam odsud chodí děti do MŠ? Kam na ZŠ? Pokračují dále ve studiu na SOU? Kde? Dokončí školu? Jak hodnotíte přístup škol v okolí? Jsou otevřené, přístupné vašim potřebám, ochotné přijímat děti z Náhlova?
- Máte obavy z hrozící ztráty bydlení ve vztahu k dětem? Jak hodnotíte činnost OSPODu?
- Kam se zde dá jít? Jak trávíte volný čas – dospělí, mládež, děti?
- Jak odsud dojíždějí děti do školy, na kroužky? (vyhovující autobusové spojení?, vypomáhají si sousedé?)

5) Hospodaření domácnosti – příjmy, výdaje, míra zadlužení

- Způsob obživy domácnosti – vývoj za posledních 10 let (kolik let na UP, kolik let na rodičáku, ID apod.)
- Co nakupujete a kde? Za co vydáváte nejvíce peněz?
- Jste schopni vyjít se současnými příjmy? Využíváte nějaké alternativní zdroje obživy? (např. sběr lesních plodů? - bříza, borůvky, houby?)

6) Komunitní život, kvalita sousedských vztahů

- Rozumíte si se sousedy? Jsou zde dobré sousedské vztahy? Vypomáháte si mezi sebou navzájem?
- Máte zde příbuzné? Kde žijí vaši další příbuzní, širší rodina?

- Je zde někdo, s kým nemluvíte, s kým se nestýkáte, ke komu nechodíte na kafe?
- Máte přátele mezi majoritou? Jak jsou na tom příjmově, mají práci?

7) Zájem o služby, jejich využívání

- Fungují zde nějaké sociální služby, o kterých víte? (od obce Ralsko, NNO)
- Využíváte jejich nabídku? Spolupracujete s někým? Jak jste se spoluprací spokojeni? (se službami i jednotlivými pracovníky)
- Co by vám ještě pomohlo, co byste potřebovali?
- Jak hodnotíte snahu obce Ralsko, Osečná pomoci Náhlovu a kvalitě života lidí v Náhlově?
- Vnímáte nějaké bezpečnostní problémy zde, je zde bezpečno pro děti? Důvěřujete policii?

8) Migrace – sem i odsud, mobilita prostorová i sociální, plány do budoucnosti

- Máte automobil? Jak často a k čemu jej využíváte? Vozíte se navzájem?
- Chcete zde zůstat, nebo odsud odejít, přestěhovat se jinam? Kam byste se chtěli stěhovat? Nabízí např. město Ralsko jiné možnosti bydlení?
- Jaká je vaše představa lepšího života? Vyvijíte snahu se odsud odstěhovat? Jste zde spokojeni, nebo byste raději žili jinde?

Seznam zdrojů

Akční plán města Ralsko na léta 2013 – 2015, včetně priorit s výhledem do roku 2020, dostupný na: <http://mestoralsko.cz/upload/2013/03/Program-rozvoje-m%C4%9Bsta-Ralsko-Ak%C4%8Dn%C3%AD-pl%C3%A1n.pdf> (naposledy navštíveno 9. 9. 2013)

Dům pro matky s dětmi v krizi Jonáš, Farní charita Česká Lípa, dostupné na <http://www.fchcl.cz/nase-sluzby/dum-jonas-dum-pro-matky-s-detmi-v-tisni/> (naposledy navštíveno 13. 9. 2013)

Elekce sro., dostupné na <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/clanky/620-elekce-pod-kridly-farni-charity-ceska-lipa-fch-cl> (naposledy navštíveno 15. 9. 2013)

Hauzerová, Jana: POSTOJE RODIN ZE SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY KE VZDĚLÁNÍ. Katedra pedagogiky UK Praha. 2013.

Mimoň, stránky města, dostupné na <http://www.mestomimon.cz/> (naposledy navštíveno 16. 9. 2013)

Privum, prezentace organizace, dostupné na: <http://www.mmr.cz/cs/Contacts/Primo-a-neprimorizene-organizace> (naposledy navštíveno 9. 9. 2013)

Veřejné zakázky města Ralsko. Dostupné na <http://zakazky.proobec.cz/p/mestoralsko/z-130430400101> (naposledy navštíveno 9. 9. 2013)